სახალხო გაზეთი

№ 709 პარასკევი, 28 სექტემბერი 1912 წ. № 709

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე პეტიტით ღირს 15 კ., უკანასკნელზე 10 კ. სხვა ადგილებიდან კავკასიის გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტით ტექსტის წინ 20 კ., უკან 10 კ. სამგლოვიარო განცხადების დაბეჭდვა პირველ გვერდზე თითო-ჯერ საღამოს 4 საათამდე ღირს 3 მ. 4 საათის შემდეგ მიიღება მხოლოდ თვით სტამბა „შრომა"-ში, მუხრანის ქუჩა, და ეღირება 4 მანეთი.

განცხადებანი იმ პირთა, ფირმათა და დაწესებულებათაგან, რომელნიც კავკასიის გარეშე არიან, ან მთავარი კანტორები და განყოფილებანი აქვთ, მიიღება მხოლოდ სავაჭრო სახლის ლ. და მ. მეტცლ და ამხ.-ბის განცხადებათა ცენტრალურ კანტორაში მოსკოვში, მიასნიცკის ქ., ს. სიტოვისა და მის განყოფილებებში: პეტერბურგში—მოსკოვაია 11, ვარშავაში—მარშალკოვსკის ქ. 130, პარიზში—ბირჟის მოედანი.

ხელის მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებები მიიღება „სახალხო გაზეთი"-ს რედაქციაში და კანტორაში ყოველ-დღე კვირა-უქმეების გარდა, დილის 9 საათიდან 3-მდე. საღამოები 5-დან 7-მდე.

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება, დაბეჭდილი წერილები და კორესპონდენციები სულ არ ინახება; ინახება ერთის თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მითითებანი. [illegible] პარაკეტ შეიძლება ყოველ-დღე, კვირა-უქმეების გარდა, დილის [illegible] საათიდან ნაშუადღევის 3 საათამდე. ადრესის გამოცვლა 40 კაპ.

რედაქცია და კანტორა იმყოფება: ტფილისში, სასახლის ქ., სარაჯიშვილის სახ. № 6.

ფოსტის ადრესი წერილებისა და ფულისთვის: ტფილისი, ქართული „სახალხო გაზეთი" 190.

ტელეფონი № 12-29

გაზეთის ფასი წელიწ. 8 მ. 50 კ. **ცალკე №** ყველგან 5 კ.
„ „ **თვეში** — 75 კაპ. **დამატებიანი** 7 კ.

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გამოცემა.

კანტორისაგან

1912 წ. პრემია **„ბრდემლის" მისალმებად** უკანასკნელი ვადა არის მომავალ წლის 1 იანვარი, ამიტომ ვთხოვთ ყველას, ვისაც პრემია ერგება, ამ ვადამდე უსათუოდ მოიკითხონ, რადგანაც 1 იანვრის შემდეგ პრემია აღარ შეენახებათ და ყოველნაირი მიწერ-მოწერაც მიმდინარე წლის პრემიის შესახებ **[illegible] დღეგოდ იქნება დატოვებული.**

სახალხო გაზეთი

სურათებიანი დამატებით

ვიიღება ხელის მოწერა 1912 წლისათვის.

(არ მიიღება ხელის მოწერა ცალკე, უდამატებოდ და არც სურათებიანი დამატება იყიდება ცალკე).

წელიწადში ღირს 8 მან. 50 კაპ.
1 ივნისიდან 2 მ. და 25 კ.
ნლის დამლევამდე ღირს
თვეში ღირს — — 75 კაპ.

(როგორც ქალაქში, ისე ქალაქ გარედ).
საზღვარ-გარედ თვეში ზედ-მეტი 25 კაპ.

წლ. ხელის მომწერთ (რომელთაც პრემია „ბრდემლი" ერგებათ) 8 მან. 50 კ. უნდა ჰქონდეთ გადახდილი შემდეგ ვადებზე: პირველად 3 მ., 1 მარტისათვის 5 მან., 1 მაისისათვის 7 მ. და 1 მ. 50 კ. **1 ივლისამდე.**

გაზეთის გამოწერა შეიძლება მხოლოდ თვის 1 რიცხვიდან, მხოლოდ სრული თვეებით და მხოლოდ მიმდინარე წლის ბოლომდე.

გაზეთს, ფულის მიღების უფლებით, არსად არავითარი აგენტი არა ჰყავს (გარდა წ.-კ. ს. მთავარ გამგეობის ტფილისის წიგნის მაღაზისა) და ამიტომ პასუხს აგებს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც ფული ან ფოსტით არის გამოგზავნილი, ან პირდაპირ კანტორაშია მიღებული.

რედაქცია დაუბეჭდავ ნაწერების შესახებ ავტორებთან მიწერ-მოწერას არ ჰმართავს, თუნდ საპასუხო მარკაც იყოს გამოგზავნილი და დაუბეჭდავ წერილებსაც არ ინახავს. დანარჩენ შემთხვევაში ყოველ შეკითხვის ან რაიმე ცნობის შესახებ საპასუხოდ საჭიროა **ფოსტის მარკა.**

დანარჩენი პირობები იხ. გაზეთის სათაურში.

კ. ი. ზუბალაშვილების სახალხო სახლი
პარასკევს, 28 ენკენისთვეს,

ქ-ნი ავალიანი ქართ. სახ. წარ. მმართ. წრ. სცენის-მოყვარეთა დახმარებით გამართავს წარმოდგენას. წარმ. იქნება **ე. ნინოშვილის** რომანი-**ქრისტინა.**" დან ბ. ირეთელის მიერ გადმოკეთებული 4 მოქ. დრამა

[illegible] ი. ბ. ბ. ... ...

შევის სახლში (პუშკინის ქუჩა, სახ. № 7) გაიხსნება მეხუთე ტფ. საფოსტო-სატელეგრაფო განყოფილება.

✦ 25 და 26 სექტემბერს ტფილისში 118 უპასპორტო შეიპყრეს.

საზოგადოებანი და კრებები

✦ გუბერნიის საქალაქო საქმეთა საკრებულოს უკანასკნელ კრებაზე გადასწყდა, რომ მხარი დაუჭირონ ქალაქის საბჭოს დადგენილებას, რომლის მიხედვით მუხრანის ქუჩის გასაფართოებლად ძალით უნდა ჩამოეჭრას ადგილი მემამულეს, აგრედვე მიეკუთვნოს 85 ოთხ. საჟენი ქალაქის მიწა ეჩმიაძინის მონასტერს.

სასამართლო

✦ **სასიკვდილო განაჩენი.** 26 სექტემბერს კავკასიის საოლქო სამხედრო სასამართლომ გაარჩია საქმე ნიკოლოზის სამოქალაქო სასწავლებლის მოსწავლის ალექსანდრე ოთარაშვილისა, რომელმაც ამ სამის წლის წინად ხსენებულ სასწავლებლის მასწავლებელი ლიტვინოვი და მსახური ლეშკოვიჩი რევოლვერით მოჰკლა და საზღვარ-გარედ გაიქცა. ოთარაშვილი ტფილისში წელს დაბრუნდა, სადაც შეიპყრეს და სამართალში მისცეს. მასთან ერთად სამართალში მისცეს ბუზიაშვილი, შუშიაშვილი, ხიზანაშვილი და ვ. და ა. ბილანაშვილები, რომელთაც ოთარაშვილისთვის ხელის შეწყობა და მისი დაფარვა ბრალდებოდათ. სასამართლომ ოთარაშვილს ჩამოხრჩობა გადაუწყვიტა, ხოლო დანარჩენნი გაამართლა.

სასწავლებლებში.

✦ **ტფ. რეალურ სასწავლებლის ახალი შენობა** 26 სექტემბერს დიდის ამბით აკურთხეს. აკურთხა საქართველოს ექსარხოსმა ინოკენტიმ, რომელმაც კურთხევის შემდეგ პარაკლისი გადაიხადა. კურთხევასა და პარაკლისს დაესწრნენ: კავკასიის ნამესტნიკი გრაფი ი. ი. ვორონცოვ-დაშკოვი, რეალურ სასწავლებლის მასწავლებელ-მოსწავლენი, სხვა და სხვა საზოგადოებისა და დაწესებულების წარმომადგენელნი და მრავალი გარეშე ხალხი.

✦ **ტფ. საბალოსნო სკოლისათვის** განზრახულია ქალაქ გარედ ადგილის შეძენა, იმ ადგილას კი, სადაც ეხლა სკოლაა, 1914 წლიდან შეუდგებიან სასოფლო-სამეურნეო ცენტრალურ საცდელ სადგურის გაშენებას; პირველადვე მოწყობილი იქნება ქიმიური და ბაქტერიოლოგიური ლაბარატორები, შემდეგში-კი სასოფლო-სამეურნეო [illegible]

ქუთაისი

✦ ხონის პროგიმნაზიის მოწაფეები 29 სექტემბერს საექსკურსიოდ ჭიათურას მიდიან და გზად ქუთაისში შეივლიან.

✦ ქუთაისის ქართულ გიმნაზიის მე-7 კლასის მოწაფეები ტფილისში საექსკურსიოდ ემზადებიან.

სოფლად

✦ **თიანეთის მაზრა.** სოფლებ: ჭერლისა, კაკალხევის, ინასი და გუდახახის მცხოვრებლებს შორის „მუცელა“. მძვინვარებს.

✦ **სოფ. ნაქალაქარი.** 23 ენკენისთვეს აკურთხეს ახალი შენობა ადგილობრივ ორკლასიან სამინისტრო სკოლისა.

✦ **თელავის მაზრა.** სოფ. საცხენეში, ბიქტორ გრეჩკინის სახლში შევიდა ორი შეიარაღებული უცნობი. გრეჩკინი შინ არ იყო და უცნობები მის ცოლს და ქალებს სიკვდილით დაემუქრნენ, თუ იარაღს არ მისცემდნენ. როდესაც მათი განკარგულება არ დაკმაყოფილეს, მათ თითონ დაიწყეს ჩხრეკა წაიღეს ბერდანის თოფი, 10 ცალი პატრონა, ფულად 71 მან. და 50 კ. და მიიმალნენ. გამოძიების შემდეგ შეიპყრეს სოფ. არების მცხოვრები ლეკები: მაჰმად ალი-ოღლი და იბრაგიმ თუსუნ-ოღლი.

✦ სოფ. ყვარელში, ალექსი მიქელაშვილმა თავის ვენახში შეამჩნია ყურძნის ქურდი. მიქელაშვილი გამოეხმაურა უცნობს, მაგრამ პასუხი არ მიიღო, თოფი ესროლა, და დასჭრა. დაჭრილი ამავე სოფლის მცხოვრები ილია მამულაშვილი აღმოჩნდა.

✦ ბაზარში, აქაურმა მცხოვრებმა ივანე კაჭარიძემ ჩხუბის დროს ისე მძიმედ სცემა ივანე ყარალაშვილს, რომ იგი მეორე დღესვე გარდაიცვალა.

არჩევნები ჩვენში

როგორც ვწერდით, 26 სექტემბერს სახალხო სახლში რუსთა კურიის საარჩევნო კრება მოხდა ამომრჩევლების ასარჩევად. არჩევნებში სულ 2.513 ამომრჩეველი გამოცხადდა. არჩევნების შედეგი გუშინ გამოირკვა: პროგრესისტების კანდიდატებს ამოუვიდათ 1130 ხმა, ნაციონალისტებისას—599, რუსულ პატრიოტულ საზოგადოებისას (ტიმოშკინისას)—411 და კაზარინოვისას—125. 148 ამომრჩეველი არაკის მიმხრობია და სხვა და სხვა კანდიდატი წამოაყენა. რადგანაც აბსოლიუტური უმრავლესობა არც ერთს პარტიას არ ამოუვიდა, ამიტომ არჩევნები ხელმეორედ დაინიშნება.

[illegible] საკვეთისთვეს სოფელ თიანეთში მოხდა ფშავ-ხევსურეთ-თიანეთის მეორე საბლაღოჩინო ოლქის კრება, სათათბიროს რწმუნებულის ასარჩევად. სამღვდელოებამ რწმუნებულად აირჩია ტფილისის ანჩიხატის საკრებულო ტაძრის **დეკანოზი მამა ნიკიტა თალაკვაძე.**

საჩხერე. თ. ვ. მიქელაძის მომხრეთაგან განსაჩივრებული საჩხერის არჩევანები შორაპნის მაზრის საარჩევნო კომისიამ დაამტკიცა.

ზესტაფონი. ამავე კომისიამ ბ. რაჟდენ ჩხეიძის განსაჩივრებით დაადგინა ზესტაფონის არჩევანის დარღვევა, მაგრამ საგუბერნიო კომისიამ ეს არჩევანიც დაამტკიცა. ეს ის არჩევანია, რომელზეც 38 რწმუნებული ერთიანად კიტა აბაშიძეს მიემხრო.

კარგი საქმე

(წერილი თელავიდან)

მკითხველს მოეხსენება, რომ კახელთა უმთავრეს წყაროს მეღვინეობა შეადგენს, მაგრამ მევენახეს მთელი თვისი შრომა და ხარჯი რომ იანგარიშოს მეტად ძვირად უჯდება ღვინის მოყვანა, ყიდვით-კი იაფად იყიდება და შრომა ვერ უნაზღაურდება. ფასი ფასია, მაგრამ ეს საწყაო რაღაა, რომ ზედმეტი გადადის ღვინო. ღვინის საწყაო ჩაფს და ხელ-ჩაფს ადვილად წარმოიდგენს კახელი, როცა ამოღების დროს ამ სპილენძის საწყაოს განიერ პირზე ოთხი-ხუთი თითის სიგანეზე ღარძლას აკრავენ თითქოს ბუხრის ქუდი დახურესო, ისე სწყავენ ღვინოს. ხშირად ღარძლა ხელ-ჩაფის მაღლაა აცილებული, ახლა რომ სველდება ღრუბელივით ქევდება და მეტი ღვინო გადადის საწყაოში და თუ კარგი ღვინის ამომდენია მეტსაც გადააყოლებს. საერთოდ-კი ხელჩაფას ნახევარ ბოთლი გადაჰყვება, რაიც საპალნეზე თითქმის ჩაფ-ნახევარს იზავს და თუ სირაჯი რამდენიმე ბოჭკას იყიდის ეს კარგა ჯამს შეადგენს მეევნახეს საზარალოდ და მყიდველის სახეიროდ.

ამ 10 წლის წინედ ამ გარემოებას ყურადღება მიაქცია მაშინდელმა მაზრის უფროსმა ბ. ზისსერმანმა, გადააღებინა ღარძლა მოკრული ჩაფი და ხელჩაფის სურათები და შესაფერისი მოხსენებით წარუდგინა საგუბერნიო ადმინისტრაციას, მაგრამ მგონი შედეგი არაფერი მოჰყოლია. ეს ღარძლიანი ხელჩაფა კი აქამდე მუშაობდა და თუ ღარძლა არ ემატებოდა, არ აკლდებოდა.

ეხლა აწინდელმა მაზრის უფროსმა ბ-ნმა განბერგმა ფიცხელი ყურადღება მიაქცია ამ საგანს და განკარგულება მოახდინა, რომ ამიერიდან ღარძლ მოკრული საწყაოთი აღარავის შეეძლოს ღვინის, ამოღება წინააღმდეგ შემთხვევაში პასუხის გებაში მიეცემიან.

ამას გარდა ბ-ნმა განბერგმა დაიბარა ღვინის ამომღები, მოატაინა ხელჩაფები და გამოაწყვევინა, რომ საწყაოზე მეტი არა ყოფილიყო. ასეთი განკარგულება მეტად სასარგებლოა ჩვენი მევენახეებისთვის, რადგანაც მის ნაჭირნახულევს ზედმეტს მუქთად აღარავინ წაიღებს, მხოლოდ ეგ არის რომ ეს მარტო თელავის მაზრას ეხება.

სასურველია სიღნაღის და თიანეთის მაზრის უფროსებმა მხარი დაუჭირონ თელავისას ასეთივე განკარგულების მოხდენით, ვინაიდან ამას საერთო მნიშვნელობა აქვს მთელი კახეთისათვის.

ვ. პაატაშვილი.

სოფლად.

ბევრი სოფელი გაგაცანი, ჩემო მკითხველო, ამ ცოტა ხანში—ჩაგიყვანე უფლისციხეში, მოგატარე ატენის ხეობა, ზემო ქართლი, დიდ და პატარა ლიახვის ხეობებზეც გიამბე ცოტა რამ. ახლა კი ორიოდე სიტყვა უნდა მოგახსენო ჩემს სოფელ ერედვზე, რომელიც მდებარეობს 30 ვერსის მანძილზე ქ. გორიდან და მიგდებული, დავიწყებულია ღვთისაგანაც. კაცისაგანაც ეს მით უფრო საპირიროდ დავინახე, რომ სხვა და სხვა გარემოებათა თუ პირთა წყალობით გამომშვიდოებებული ვარ მას, ჩემს სოფელს, და იძულებული გავუხდივარ ბედს მისი სიყვარული შორიდან გულში ჩავიკლა. ამბობენ გაზიარებული ვარამი უფრო ადვილი მოსანელებელიაო. იქნება ასეც იყვეს, მაშ ყური დამიგდე.

„ჩენი სოფელი სიბნელითაა მოცულიო“, დაიწყობენ ხოლმე ჩვეულებრივად სოფლის მოამბენი კორესპონდენციებს. მწარე სინამდვილე მაიძულებს არც მე ვუღალატო ამ „ჩვეულებას“ და სავალალოდ შავი ზოლი გავავლო გაზეთის ფურცელზე — ჩვენი სოფელი, ერედვი, სიბნელის, უკაცობის ბურუსითაა მოცული მეთქი. რომელი მხრითაც არ მიუდგე ჩვენი გლეხის დუხჭირ, ცრემლითა და ვაებით სავსე ცხოვრებას, იგი სიბნელე, უმეცრება გეტუზება თვალწინ. განა გასაკვირველია, თუ ასეთ პირობებში ჩვენი გლეხობა დაბეჩავებულია, დაკნინებული, მიწასთან გასწორებული, თუ მისი გონებრივი ავლადიდება ექიმბაშ-მკითხავებს და მათ მიერ შექმნილ ჯადოსნურ წრეს ვერ გასცილებია?? სოფელი უპატრონოა, [illegible] ამ [illegible] კი [illegible] ოთახებში ბალახმა ამოჰყო თავი და წყეული ღამურები დაჭყიოდნენ... ბიდიოდა დრო, ქვა ქვაზე უკანვე ცვიოდა, კედლები ინგრეოდა და აი, 24 წლის კაცი ვარ და იმ ადგილას კედლების ნანგრევები-ღა ჰმოწმ[illegible] ბენ, რომ [illegible] ხარჯულ, ენერგიულ ფული ჩაბნე[illegible] ლა, რაც [illegible] ქართველურ უთავბოლობის თუ ბ[illegible] როტ ადამიანთა წყალობით იგი ჩა[illegible] კვდარა, დავიწყებას მისცემია. [illegible] გგონოთ ყველა ამასთან სოფელ[illegible] ინტელიგენტურ ძალებს ყოფილიყ[illegible] ან იყვეს მოკლებული. ზაფხულ[illegible] ბით მაინც აქ საკმაოდ იკრიბება მ[illegible] სწავლე ახალგაზდობა, რომელსა[illegible] შეუძლიან, რასაკვირველია თუ გ[illegible] ლი საგულეს იქნება, განათლებ[illegible] ლამპარი აანთოს სოფელში, ცოტ[illegible] ი მაინც არის გაჰფანტოს წყვდია[illegible] დი, სოფლის მაჩრდილებელი. სჩან[illegible] ახალგაზდობას შეუგნია ცოტათ[illegible] მაინც თვისი წმინდა მოვალეობა. დ[illegible] დი ხნის შემდეგ აქ ამ ზაფხულს გ[illegible] უმართავთ უფასო წარმოდგენა. დ[illegible] უდგამთ „ბაიყუში“ და წარმოდგ[illegible] ნას, როგორც პირველ ნაბიჯს, კ[illegible] რგადაც ჩაუვლია. დასწრებიან გლ[illegible] ხებიც. სალამი პირველ მერცხალს[illegible] იმედია მომავალ ზაფხულს იგი უფ[illegible] რო გაბედულად მოფრინდება დ[illegible] თვისი საამო ჭიკჭიკით, ლხენით დ[illegible] ატკბობს დაბეჩავებულ გლეხთა სმ[illegible] ნას. სავალალო მხ[illegible]ოდ ეს არის[illegible] რომ ამ ჯგუფს ახალგაზდობისას გ[illegible] მოკდილი ხელმძღვანელი არა ჰყავ[illegible] საჭიროა ამას მიაქციოს ყურადღებ[illegible] მეზობელ სოფლის, მერეთის, ცხინ[illegible] ვალის და სხვა ინტელიგენციამ დ[illegible] ზნეობრივი დახმარების ხელი გაუ[illegible] წოდოს თავის უმცროს ძმას. ამბობენ[illegible] სკოლასაც ეპირებიანო. ნეტავი აგრ[illegible] ნეტავი მოვესწრებოდეთ აქ განათლ[illegible] ბის ლამპარს, გაიხსნებოდეს მართლ[illegible] სკოლა და ის წყეული მაგრამ თ[illegible] არ დაჰყვებოდეს. სკოლა აუცილ[illegible] ბლად საჭიროა და მის გახსნას უნდ[illegible] შეეწყოს ხელი ყველამ, ვისაც ა[illegible] დაჰვიწყნია თვისი მოვალეობა სა[illegible] შობლოსა და ერის წინაშე. აუც[illegible] ლებლად საჭიროა რაიმე საკრედიტ[illegible] დაწესებულებაც, რათა ერთხელ დ[illegible] სამუდამოდ აილაგმნენ ჩარჩ-ვაჭარნ[illegible] რომელთაც სქლად გაუბამთ სოფელ[illegible] ში ქსელი და მთელი გლეხობ[illegible] ბრჭყალებში მაგრა ჩაუბღუჯიათ.

სოფელი უწყლოობითაც ძალიან გ[illegible] ჭირვებულია. ნახევარ სოფელს წყ[illegible] ლის ზიდვა ერთი ვერსის სიშორ[illegible] დან უხდება. რამდენჯერ განიზრახე[illegible] წყარო მილებით ჩამოეყვანათ მთ[illegible] დან, მაგრამ ყოველ დროს რაიმ[illegible] დაბრკოლება ეჩხირებოდა წინ საქ[illegible] ძეს. ეხლა გახუზრახავთ წყლის ჩ[illegible] მოყვანა, მაგრამ თავადები ხელს უშ[illegible] ლიან, თურმე, თუმცა ერთი ვ. ფავ[illegible] ლენიშვილი მზად არის თავისი ნა[illegible] წილი დაუთმოს სოფელს და საქმე[illegible] მოაწესრიგოს.

პრესიკული შენიშვნები

„გრძნობათა ბურუსში“. გარდელისა, ნაწილი პირველი. *)

ქართულ ბელეტრისტულ მწერლობაში დღემდის არ მოგვეპოვება ისეთი ნაწარმოები, რომელშიაც დასურათებული იყოს ჩვენი ინტელიგენცია თავისი სულის კვეთებით, თვისი განუწყვეტელი სულიერის რყევით. დღემდის მწერლობა ისევ სოფელს თუ ეხება თორემ ქართველ ინტელიგენტთა ცხოვრების აღწერას ამაოდ მოსძებნით მათ ნაწარმოებში, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ **დიდი ილიას** მოთხრობას: „უცნაურ ამბავს“, რომელშიაც დასურათებული სემინარიელის სოლომონის ტიპით, უეჭველია, მწერალს აზრად ჰქონდა ქართველ ინტელიგენტთა სულის თვისებათა დახასიათება. მაგრამ იგი ტიპი მკრთალია და სურათს არ იწვევს. ამგვარად დღემდის არა გვაქვს ნაწარმოები, სადაც შეგვეძლოს ახლოს გავეცნოთ ქართველ ინტელიგენტის ცხოვრებას, ჩავიხედოთ მის სულისკვეთებაში, ჩავსწვდეთ მის გულის-თქმას. ქართველ ინტელიგენტს აქვს თავისი საკუთარი განცდანი, ფიქრი და ზრახვა, და მატარებელია საერთოდ რთული ცხოვრებისა დღევანდელ ორქოფულ და უკუღმართ მდგომარეობაში! იგი შვილია თვისი ერისა, თუმცა თვისი აღზრდით დაშორებულია მის აწმყოსა და მომავალთან, მაგრამ მაინც შვილია, რომელიც თვისი მოსაზრებით ცდილობს ემსახუროს მშობელ ქვეყანას, თუმცა სიტყვა საქმედ ვერ გადაუქცევია. იგი იბრძვის, ხშირად იჩოქებს, მაგრამ კვლავ სდგება და ამ ბრძოლაში და რყევაში წარმოიშვის უკვე გარკვეული სახე ქართველი ინტელიგენტისა, წარმოიშვის „ვაჟკაცი სახელოვანი“, რომელიც „პირველად დასწვდება“ ბაზალეთის ტბის ძირას არსებულ ოქროს აკვანს. არასოდეს არ ყოფილა ისე ძლიერი მოთხოვნილება ჩვენი ინტელიგენციის სულიერ სახის დახასიათებისა, როგორც დღეს, როდესაც უკვე სწარმოებს შემოქმედებითი მუშაობა ხსენებულ სახის ქართველ ინტელიგენტის შექმნისა. ჩვენ ქართველ ინტელიგენტთა ცხოვრებაში ვამჩნევთ უკვე გარდამავალ ხანას, რომლის დასასრულთან ერთად ქართველი ინტელიგენტი გარკვეულ სახეში ჩამოყალიბდება, და სწორედ ამაშია ჩვენი მწერლების უმთავრესი მოვალეობა, დაგვისურათონ ჩვენი ინტელიგენტთა ცხოვრება, მათი სულისკვეთებით და შვებასიმწვავით. საუბედუროდ ამ ბოლო ხანებში ჩვენი ბელეტრისტული მწერლობა უბრალო ესკიზებს ვერ გასცილებია; ამისათვის ბ. გარდელის „გრძნობათა ბურუსში“ პირველი ცდაა ამ მხრივ, გადმოგვცეს ქართველ ინტელიგენტთა სულის სპეციფიკური თვისებანი და სწორედ ამ მოსაზრებით გვსურს შევაჩეროთ ქართველი მკითხველის ყურადღება გარდელის ხსენებულ ნაწარმოებზე.

როგორცა ვსთქვი, ეს ნაწარმოები პირველი ცდაა ქართველ ინტელიგენთა ცხოვრების დასურათებისა და როგორც ასეთს აქვს თვალსაჩინო ნაკლუვანებანიც. პირველად ყოვლისა აღსანიშნავია, რომ მწერალი უმეტეს ადგილს ვანოსა და ელენეს ურთიერთ შორის დამოკიდებულებას უთმობს, ვიდრე შალვას სულიერი სახის დასურათებას: ჩვენ არ ვიცით, რა პირობებში იზრდებოდა შალვა, რა წრეს და გონებრივ ატმოსფერას ჰქონდა გავლენა მის სულის განვითარებაზე; ეს კი ფრიად საჭიროა, რადგან ჩვენის აზრით შალვა უნდა იყოს უმეტეს ნაწილად მატარებელი იმ სულიერ თვისებათა, რომელნიც ქართველ ინტელიგენციის სპეციფიურ თვისებად უნდა ჩაითვალოს; მაგალითად შალვას ხასიათის დაუდგრომელობა, ცხოვრების გარკვეული მიზნის უქონლობა და სულის რაღაც გამოურკვეველი ძიება ქართველი ინტელიგენტის დაუდგრომელობასა და ძიებას მოგაგონებთ.

შესაძლებელია მწერალმა შალვას სულიერი ცხოვრების თანდათანობითი განვითარება მეორე ნაწილში მოგვცეს, მაშინ კი უფრო თვალსაჩინო გახდება შალვას პიროვნება და უფრო მეტი უფლება გვექნება დავასკვნათ, თუ რამდენად არის შალვა ქართველ ინტელიგენტის ტიპი. ამასთანავე მწერალი ხშირად სიტყვების სიუხვეს იჩენს და ბევრს არა საჭირო წვრილმანს დაწვრილებით აგვიწერს. მიუხედავად ყოველივე ამისა, ბ. გარდელის ნაწარმოები დიდსია აღნიშვნისა, როგორც პირველი ცდა ქართველ ინტელიგენტთა ცხოვრების გადმოცემისა, ღირსია იმისათვის, რომ მწერალი პირველად შეებრძოლა იმ სიძნელეს, რომელსაც ქართველ ინტელიგენციის ცხოვრების აღწერას წარმოადგენს, ხოლო რამდენად შეასრულებს ნაკისრ მოვალეობას, ამის თქმა მხოლოდ მაშინ შეგვეძლება, როდესაც მწერალი თვის მოთხრობას დაასრულებს.

თუ ჩვენ მოთხრობის დასრულებას არ მოუცადეთ და ამ თავითვე შეუდექით პირველი ნაწილის კრიტიკას, ამის მიზეზი სხვათა შორის ის არის, რომ გვსურს ახლავე გამოვსთქვათ ის მოთხოვნილება, რომელსაც ავტორს წარუდგენთ შალვას შესაფერისად დასურათებისათვის; აგრედვე ის მსჯელობაც, რომელიც ამ ნაწარმოებმა ქართველ საზოგადოებაში გამოიწვია, გვიწვევს ჩვენი აზრი გამოვსთქვათ ბ. გარდელის ნაწარმოების შესახებ.

ჩვენ არ შეუდგებით მოთხრობის „გრძნობათა ბურუსში“-ს შინაარსის გადმოცემას და მკითხველის ყურადღებას უფრო საყურადღებო ადგილებზე შევაჩერებთ.

მოვიგონოთ მოთხრობის ის ადგილი, რომელშიაც შალვა ბარელი თვისი ჟინის დაუკმაყოფილებლობით გაჯავრებული, უღვთოდ, შეუბრალებლად მიატოვებს ნინოს და საზღვარ-გარედ გადიხვეწება, რომ იქ თხუთმეტი წლის განმავლობაში უმიზნო ცხოვრება ატაროს. ეს ადგილი ფრიად საყურადღებოა, როგორც შალვა ბარელის ხასიათის უმთავრესი მიმართულების მამხილებელი. აქ ავტორი ნათლად ამხილებს დაკვირვებისა და ანალიზის ნიჭსა და ამ ადგილს ჩვენც დაწვრილებით მოვიყვანთ.

„მთვარიან, მიბნედილ საღამოს“ ახალგაზდანი ბაღში გავიდნენ და იქიდან იმ მაღლობზე ავიდნენ, საიდანაც მეტად წარმტაცი სურათი იშლებოდა მნახველის თვალწინ; დამატყვევებელი იყო ამ მშვენიერ საღამოს ამ მაღლობის გარემო-მიდამოები; ბუნების ყოველი ნაწილი რაღაც არა ჩვეულებრივი სიამოვნების გამომწვევი იყო“. მწერლის მიერ ასეთ ადგილზე მიყვანა თვისი გმირებისა რომანტიკოსების მანერას მოგვაგონებს, რომელნიც სიყვარულის ახსნის დროდ უმეტესად მთვარიან ღამეს ირჩევენ. რომ უფრო ცხად ეყო შალვას ნინოსადმი დამოკიდებულების უმთავრესი ძარღვი, მწერალმა ერთად დაგვისურათა ვანოს თვისი უძვირფასეს არსების—ელენესადმი მოპყრობა და იქვე გვერდით შალვას ვნებით ალეწილი სახე, ჟინის დაკმაყოფილების სურვილით დამთვრალი თვალები. შალვა წუთებით ცხოვრობს; იგი წუთიერ შთაბეჭდილებას ეძლევა და არა არის რა ხანგრძლივი მისთვის, მაგრამ მიუხედავად ამისა იგი მაინც არ არის ვიღაც გარეწარი, რომელიც თვისის ოთხად წელში მოხრილი, უფრო ძირს ეშვება, უფრო ისრისება ცხოვრებისაგან, მისი „კეთილდღეობა“ უფრო უკან-უკან მიდის.

ერედვი საკმაოდ დიდი სოფელია, საკმაოდ არის მდიდარი პურით, ქერით, სიმინდით. მაღლიან ბუნებას უხვად დაუჯილდოვებია საუცხოვო ნაზი, საღი ჰავით, მშვენიერი მდებარეობით, ყინულივით ცივი, ანკარა წყაროებით, რომელნიც უხვად გამოჩუხჩუხებენ სალ კლდეებიდან და მხიარულად მოუთხრობენ ქალაქის ჟრიამულით, ერთფეროვან, გულის გამწყალებელ ცხოვრებით შეწუხებულ მოგაგარაკეს ათასგვარ ზღაპრებს, იქ, მთის გულის საიდუმლოებათა შესახებ. ერთის შეხედვით აქაური გლეხი ქონებრივად თითქოს უფრო მაგრა უნდა ყოფილიყო წელში, მაგრამ სინამდვილე სულ სხვასა ჰლაღადებს. გლეხთა დიდი ნაწილი ჯერ ისევ მიწურში სცხოვრობს, ფრინველებთან, საქონელთან ერთად და ცხოვრების პირველ მოთხოვნილებათ ძლივს იკმაყოფილებს. შენ უკვე მიხვდებოდი, ჩემო მკითხველო, მიზეზს ასეთი დაბეჩავებისას. მართალი ხარ, ამის დამნაშავეა სიბნელე, სიბნელე სოფლისა და ამ სიბნელის პირმშო შვილი—ათასგვარი წურბელა-ჩარჩი, ვაჭარი, მკითხავ ექიმბაშები. ამოდენა სოფელია, ორასამდე კომლი, ზედვე აკრავს რამდენიმე პატარა სოფელი და ერთი სკოლა კი არ მოიპოვება, არა თუ სკოლა, ისეთი რამ საკულტურო დაწესებულება, რომელიც ასე თუ ისე მცირე კვალს მაინც დაამჩნევდა სოფლის უკულმართ, დუხჭირ ცხოვრებას. მახსოვს, პატარა ვიყავ, სულ რამდენიმე წლისა, როცა აქ, ეკლესიის გვერდით, ორთვლიან შენობის აგება იწყეს. აქ სკოლა უნდა იყოსო—გვეუბნებოდნენ. არ ვიცი რად, მაგრამ პატარა ბიჭებს კი ძალიან გვიხაროდა ეს რაღაც სკოლა იყო, დავხტოდით მის გარშემო, სიამოვნებით შევყურებდით როგორ ქვა-კუთხედზე იდებოდა, ფიცარი ფიცარზე, კედელი იზრდებოდა, დაასრულეს კიდეც, მაგრამ... დალახვროს ღმერთმა ეს **მაგრამ**, რომ იგი თანდაყოლილი სენია ჩვენი ყოველი საზოგადო დაწყებულებისა. გავიდა ხანი. ჭირისუფალნი შემოეცალნენ, ჩაფიქრდნენ კედლები. პატარა ბიჭებიც ნელ-ნელა შევეჩვიეთ ისევ ამ კედლებს, ავცოცდებოდით ხოლმე ზედ, დავრბოდით, გვიკვირდა კი— [illegible] ოთახებში ბალახმა ამოჰყო თავი და წყეული ღამურები დაჭყიოდნენ... ბიდიოდა დრო, ქვა ქვაზე უკანვე ცვიოდა, კედლები ინგრეოდა და აი, 24 წლის კაცი ვარ და იმ ადგილას

სიამოვნებისთვის მზადაა ყველა ფეხით გასთელოს, არა ამ მხრივ დამნაშავეა მისი სულიერი ვითარება, მისი სულიერი სახე, რომელმაც თვით არ იცის: რაა მიზანი მისი ცხოვრებისა, რაა დანიშნულება მისი არსებობისა; უმეტესად სავალალო შალვას სულიერ ორგანიზაციაში ისაა, რომ შალვა უძლურია ხანგრძლივად შეჩერდეს ცხოვრების რომელიმე მოვლენის გარკვევაზე, იგი ერთის ძოვლენისაგან მსწრაფლ მეორესაკენ იბრუნებს პირს; ჩვენ ვიტყვით, შალვას შუნება ზერელეა, აკლია სიღრმე და საჭირო დაკვირვება და წინასწარი გათვალისწინება თვის მოქმედებათა შედეგებისა. ამასთანავე შალვას ცხოვრება ისეთ ადამიანის ცხოვრებას მოგაგონებთ, რომელიც გულგრილად ეთამაშება ხშირად ნივთს, რომელიც ისეთ ძლიერს საკითხს წარმოადგენს, რომ შესაძლებელია ერთი ხელის შეხებით აფეთქდეს და იმსხვერპლოს იგი; ამაზე კი იგი არაა სოდეს არ დაფიქრდება. მიუხედავად ამისა შალვას მაინც ეშინიან სიკვდილისა, ეშინიან მთელი თვისი ერსებით, რადგან უყვარს ცხოვრება თვისი დამატყვევებელი მხარეებით, თუმცა მისი აზრისა და მნიშვნელობისათვის ანგარიში არ გაუწევია და უეჭველია არც ხშირად დაფიქრებულა მასზე, მოიგონეთ მოთხრობის ის სურათი, როდესაც შალვა ნინოს სიკვდილით მწარედ შეწუხებული თვის ოთახში სულის ძლიერ ღელვას განიცდის; ავტორს ნათლად ეტყობა, რომ მას კარგად სცოდნია ფსიხოლოგია: მის მიერ შექმნილი სურათი მთლიანსა და შესაფერ შთაბეჭდილებას სტოვებს, აქაც შალვას ხასიათში მხილდება დაუდგრომელობა, ხანგრძლივად ერთ მოვლენაზე შეუჩერებლობა: იგი თითქოს შეძრწუნებულა ნინოს სიკვდილით და შთაბეჭდილება იმდენად ძლიერია, რომ თვით ჭგრძნობს სიკვდილის სიახლოვეს, მაგრამ ასეთი სულიერი განწყობილება არა ხანგრძლივი ხანმოკლეა და იგი კვლავ ჩვეულებრივი სახით შეუდგება ცხოვრებას. ამასთანავე შალვას ეშინიან თვისი საკუთარი აზრებისა, იგი გაურბის ისეთ მდგომარეობას, როდესაც იძულებულ იქნება თვისი აზრი რომელიმე არა სასიამოვნო მოგონებაზე შეაჩეროს, მაგალითად მას, ჩემის აზრით, არა სურს ელენესთან ერთად წავიდეს ნინოს საფლავის სანახავად, რომ აშლილ მოგონებათ ძლიერი სულის ღელვა არ გამოიწვიონ. მაგრამ ჩვენ მკითხველს შევპირდით იმ საღამოზე შეჩერებას, როდესაც შალვამ უწყალოდ დასტოვა ნინო და ჩვენც ისევ მას დაუბრუნდებით. აქ ჩვენთვის ძვირფასია ვიტორის მიერ დახასიათება ელენესი, რომლის მკერდ ქვეშ ახალი რაღაც ნაკადი იწყებს დენას, ხოლო რომელიც თვით ჯერ ვერ შეუგნია. მოიგონეთ ელენეს მიერ ვანოსთვის წაამბობი სიზმარი;

„ერთხელ სიზმარი ვნახე, ანგელოზებმა ცაში ამიყვანეს და საოცნებო ბაღში შემიყვანეს; ყველაფერი შემომჩარიდა, ყველაფერი შემომცინოდა, ახლად გაშლილი იასამანი სიყვარულით თავს მევლებოდა... დაბურულ ხეივნის ბოლოში ყვავილებითვე მორთულ სკამზე ახალგაზდა ყმაწვილი იჯდა... ოქროს-ფერ ხუჭუჭა თმას იასამნის გვირგვინი უმკობდა... ანგელოზებმა იმასთან მიმიყვანეს. აი, ეს არის, შენ რომ გეატრება, ეს არის შენი ოცნების საგანი, მიგალობა ანგელოზთა გუნდმა“!.. ელენე ხომ ისეთ ხანაში იყო, როდესაც „ბავშური ცხოვრება სრულიად იჩრდილება რაღაც ახალის, გამოურკვეველის გრძნობით და რაღაც ტკბილი, მაგრამ გამოურკვეველი გრძნობები ისადგურებს ადამიანის გულში“.

ეს ის ხანაა ადამიანის ცხოვრებისა, როდესაც მთის ცელქი ნიავის შეხებაც კი რაღაც ტკბილს, მაგრამ

*) იხ. „სახ. გაზეთი“ № № 649, 651, 552, 653, 654, 655, 656.

როდის დამყარდება ჩვენ თავადებსა და გლეხებ შორის თანხმობა, ძმობა, სიყვარული?!..

სანგანიძე.

აკაკის მოგზაურობა რაჭა-ლეჩხუმში.

(გაგრძელება. *)

წერილი მეცხრამეტე.

ლბილაშის ნადიმი.

სამშაბათს, 31 ივლისს, ხუთის ნახევარზე ბაღში მოწყობილ ფანჩატურში, გაიშალა ქართული სუფრა ოცი საჟენის სიგრძეზე და გაჩაღდა დიდებული ნადიმი; მონაწილეობა მიიღო 300-ზე მეტმა სულმა განურჩევლად სქესისა, ეროვნებისა და წოდებისა; წეს-რიგი თავ. ლევ. დადეშქელიანისა და სხვათა თაოსნობით სამაგალითოდ იყო დაცული; სუფრის თავში აკაკი დააბძანეს, მის მახლობლად გარშემო მხლებელნი და პრესის წარმომადგენელნი, შემდეგ სტუმრები მოსულნი სხვა და სხვა სოფლებიდან, და ბოლოს ლაილაშლები რამდენიც დაეტია, დანარჩენებს კი გაუშალეს სუფრა იქვე მწვანეზე. სუფრის მეორე თავში, მგოსნის პირდაპირ, იყო თამადათ არჩეული თავადი ერმალო გელოვანი. სადილის დამთავრებამდე უკრავდა ზურნა. გაიმართა სადღეგრძელოები. ადღეგრძელეს მგოსანი, მისი მხლებელნი, მანდილოსნები, სამღვდელოება, თავად აზნაურობა, გლეხები და სხვანი... ერმ. გელოვანის შემდეგ ადღეგრძელა მგოსანი გრძნობიერი სიტყვით რუბ. ყიფიანმა (ლეჩხუმელი). მერე ლაილაშის ებრაელების წარმომადგენელი სიტყვას ამბობს. გაიმართა ლხინი, დასძახეს ეროვნული სიმღერები, დაუკრეს ზურნა, გაჩაღდა ლეკური, დასცალეს თოფ-დამბაჩები. მგოსანი მეტად აღტაცებულია, მხლებლებიც არხეინად ვგრძნობთ თავს, მასპინძლობა დიდებული გვაქვს, მერიქიფეობას გვიწევენ ლამაზ-ლამაზი ქალიშვილები თეთრად ჩაცმულნი და თეთრი ლენტების ნიშნებით მკერდზე; ამინდი ხელს გვიწყობს, დასავლეთის ქარი გვაგრილებს და თითქმის სიცივესაც ვგრძნობთ. თამადა ერმ. გელოვანი უანწით ხელში და მომღერალ მოსწავლე ახალგაზდობით მოდის მგოსანთან სუფრის თავში, მოართმევს ლაილაშის საზოგადოებისაგან საჩუქრად მშვენიერ ვერცხლის ჯოხს და შემდეგ სიტყვით მიჰმართავს: „ბ. აკაკი! თქვენც კარგად მოგეხსენებათ, ძველ დროში შვიდი თუ რვა საუკუნის წინად გვყავდნენ დიდებულნი მგოსანნი, მწერლები და მათში მხოლოდ ერთი რუსთაველი იყო ცნობილი და არის;

*) იხ. „სახ. გაზ." № 708.

გამოურკვეველ გრძნობებს გიღვიძებს, მთის ნაჭრალებიდან მოდუდუნე ანკარა რაღაც ჯერედ უცნობ ქვეყნის შესახებ გებაასებათ და მიბნედილი მთვარე კი ამ ქვეყნის დამათრობელ სიამოვნებით დატკბობას გიკარნახებთ. ეს ის ხანაა, როდესაც ადამიანის ყოველი ფიქრი და ზრახვა წმინდა და უმანკოა, ვით რაფაელის მადონა.

ეს ხანა სწორედ ძვირფასად აქვს აღწერილი ბ. გარდელს. მართალია, ამ აღწერაში რომანტიული ელემენტი სჭარბობს, მაგრამ თვით ხანა, მასალა ამ აღწერისა, სავსეა რომანტიულ გულისწრაფვათა და სულის გამოურკვეველი საგნისადმი მისწრაფებით და საქებია, რომ ავტორმა სწორედ ამ ხანის დამახასიათებელ ენით გადმოგვცა იგი. ჩემის აზრით, ეს ფირსებად უნდა ჩაეთვალოს ავტორს და არა ნაკლად. ძვირფასია აგრედვე ავტორის მიერ ვანოსა და ელენეს შორის საუბრის გადმოცემა,—„ელენე, მიყვარხარ, გაგიჟებით მიყვარხარ"! ჩასჩურჩულებდა ვანო ყურში და ხელს გრძნობით გულში იკრავდა", ხოლო ელენე სულ-განაბულიყო. სიყვარულით დამთვრალი ხმას ვერ იღებდა. სიყვარულის ძლიერმა ნაკადულმა ერთბაშად გადმოხეთქა და მთელი მისი ანალგაზდა, სიცოცხლით სავსე ბუნება თავის ტალღებში ჩაითრია". გარდელის მიერ ამ ორ ადამიანის უწმინდეს გრძნობათა გამოხმაურების აღწერაში აღსანიშნავია კიდევ ერთი რამ:

„ვანომ გრძნობით მიიზიდა ხელი თავისაკენ. პატარა ხელის თითები ცეცხლს უკიდებდა **სიყვარულის მთელი სიძლიერე თითქოს ამ პატარა თითების წვერებში მოგროვილიყო***)... ვანო ველარასფერს ხედავდა. გაჭქრა ყველაფერი მხედველობიდან, ჩაბნელდა ცა და უზარმაზარი ბაღი, დაბურული ხეივანი იმ ჩაბნელებულ წყვდიადში გაილესა ველარასფერსა ხედავდა, **მხოლოდ პატარა თითების სიცხოველეს ღა**

*) ხაზი ყველგან ჩვენია. **ავტ.**

ჭგრძნობდა". სიყვარულის ასეთი აღწერა აღსანიშნავია ბ. გარდელის ნაწარმოებში: მთელი გრძნობა თითქოს ერთს პატარა თითში მოგროვილიყოს, თითქოს ელენეს გულის თქმა ამ თითს გადასცემოდეს სავსებით. დიად ეს ღრმად დამახასიათებელია ბ. გარდელის შემოქმედებისა, რადგან სურათის შთაბეჭდილების გაღრმავებისათვის ასეთი მანერა წერისა დიახაც რომ ძვირფასია.

ამ დროს კი იქვე სულ რამოდენიმე ნაბიჯის სიშორეზე საცოდავი ნინო უსაზღვრო მწუხარებით აღსავსებულიყო შალვას მოხშირებული ქშენის გამო, „რომელშიაც რაღაც ბოროტი და უბედურების მომასწავებელი ისმოდა".

თუ იქვე ვანო და ელენე უსაზღვრო ბედნიერებას განიცდიდნენ, აქ ნინოს გულს ლახვარივით ჩსერავდა შალვას მიბნედილი თვალები.

— ნინო! ჩვენ ხომ გვიყვარს ერთმანეთი?—წამოიძახა ერთბაშად შალვამ და თვალები როგორღაც ბოროტად გაუბრწყინდა. — ჩვენ გვიყვარს ერთმანეთი! თვითეული ნაწილი ჩემის სხეულისა შენსკენ მოისწრაფვის, მიყვარხარ, ვიწვი სიყვარულის ცეცხლითა! ნინო, ჩვენ ხომ ერთმანეთი გვიყვარს?..

— გვიყვარს, — როგორღაც ყრუდ უპასუხა ნინომ.

— მაშ, **ბოლომდის მივიყვანოთ ჩვენი სიყვარული, ძირამდის დავცალოთ ფიალა,** ნინო, მითხარი რამე, ნუ მკლავ სიჩუმით,—და ქალი გულზე მიიკრა. შალვა ეხვეოდა ნინოს, ჰკოცნიდა და ზედ ეკვროდა". ხოლო ნინო საცოდავად ჭკრთოდა.

— ნინო, მიყვარხარ! ჩემი უნდა იყო, შენ ჩემი იქმნები... ვიწვი სიყვარულით... ცეცხლს მიკიდებს შენი ტუჩები,—ბუტბუტებდა შალვა. ნინო დაეკარგა, თავსბრუ დაესხა. შალვა ხედავდა მხოლოდ გადაღებილ გულს ქალისას, რომელიც წინააღმდეგობას უწევდა და ბოლოს ხელიდანაც გამოუსხლტდა.

— ნუ, ნუ, შალვა, მაგას ნუ!

ნი-ღა აქვს დასაკრეფი, რომელსაც ჯაფა და მუშაობა უნდა, ვინაიდან დაშურება სჭირია, როგორც ის ამბობს „რთველი და მგელი ერთიაო", მაგრამ ეს მას დროს გასატარებლად მიაჩნია, რთველს სალხინო მუშაობადა სთვლის, როცა ნათესავ-მოყვრებს მოიწვევს, როცა საქონლიანი ნათესავი თავის ხარ-კამეჩიანად უსაქონლოს ეშველება, როცა სოფლის ბოლოდან გოდრებით სავსე ურმები სოფელში მიმავალი აჭრიალდება და მეურმის შოლტის ტყლაშა-ტყლუში საამურად გაისმის მისი წკრიალა ურმული. როცა ყურძნით სავსე ნავზე გასახარად მოისმის მწურავთა გუგუნი და ვეებერთელა ქვევრები დაბლიდან ბანს აძლევს თითქოს ეხმაურება, დაჰკათ ბიჭებო, დაჰკათ, წელიწადში ერთხელ მაინც ამომივსეთ ჩემი განიერი მუცელი, რომ გაიხაროს ჩემმა პატრონმა და სული მოიბრუნოსო...

წელს კი ამის მაგვარი ნაკლებია კახეთში მოუსავლობის გამო. ჯერ იყო 1911 წლის მკაცრმა ყინვამ ბევრი ვენახი ამოახმო, მერე 1912 წლის გაზაფხულის სიცივემ მთლად კვირტი და ყურძენიც დააძრო, ახლა ამას ზოგ სოფელში მოსული სეტყვა დაუმატეთ და შედეგად—წელს ღვინის მოსავალი ნაკლები მოჰყვა.

რთველი 10 ენკენისთვიდამ დაიწყო. 17 ამ თვეს გაავდარდა, რომელმაც ცოტა შეაფიქრიანა მევენახე, მაგრამ მესამე დღეს გამოიდარა და ავდარი მეტად მოუხდა ნაგოვლ ყურძენს. რთველი უკვე თავდება, სოფლის ვენახებს თუ ება რამე დიდი ხანია გამოიკრიფა, ბოლოებზედაც ეხლა გაცხარებული ჰკრეფენ, დარს ეშურებიან. ამ თვის გასვლამდე ყველგან გაათავებენ, თუ მოვიდა რამე ბოლო ვენახებში. მაჭარი 70—100 მან. იყიდება საპალნე.

დავიწყებული.

ბალკანეთის ომი

დეკემბერი.

26 ენკენ.

სტამბოლი. ოსმალების ცნობებით 24 ენკენისთვეს, ჩერნოგორელებმა კალავში ბლოკჰაუზზე იერიში მიიტანეს, მაგრამ უკუ-ქცეულ იქმნენ.

25 ენკენისთვეს ჩერნოგორელები საკმაო ძალით დაეცნენ ბერანას. ბრძოლა სწარმოებს.

დიდ სახელმწიფოთა წარმომადგენლების კრება იყო, რეფორმების თაობაზე პროექტის გამოსარკვევად, რომელიც პორტას უნდა წარუდგინონ.

ხმებია, სერბიელები იავორის მახლობლად თავს დაეცნენ ოსმალებს, მაგრამ უკუქცეულ იქმნენ.

პარიზი. დიპლომატიურ წრეებში ამბობენ, რომ ბალკანეთის სახელმწიფოებს კავშირი შეკრული არა აქვთო, სამაგიეროდ ბულგარეთი დაუკავშირდა სერბიას და აგრედვე ხელშეკრულება დასდო ჩერნოგორიასთან და საბერძნეთთან. ამრიგად ბულგარეთი გამოდის შემაერთებელ რგოლად და ამიტომაც პასუხისმგებელ როლს თამაშობსო. იმედი აქვთ, რომ დიდ სახელმწიფოთა დადგენილებას ოსმალეთის ტერიტორიის ხელუხლებლობაზე, შეუძლიან ბალკანეთის სახელმწიფოები ჩააფიქრონ და განხეთქილების გაღრმავებას ხელი შეუშალოსო.

ბერლინი. საზონოვი გარეშე საქმეთა სამინისტროს წარმომადგენლებმა გააცილეს. რუსეთის ელჩი გირსი ვენაში წავიდა.

მეორე ხარისხოვანი და უფრო ნაკლებ მნიშვნელოვანი ბრძოლა მოხდება კასოვის ველზე, მაკედონიაში, თესალიაში საბერძნეთის, ჩერნოგორიის სერბიის და ოსმალეთის ჯარის შორის. კასოვის ველი ისეთი მთიანი ადგილია, რომ იქ ნამდვილი ომი შეუძლებელია. შეიძლება იქ პარტიზანული ბრძოლა გაჩაღდეს. მაკედონიაში ოსმალები იერიშის მიტანას ვერ გაჰბედავენ; მარტო თავის დაცვის ფიქრში იქნებიან, ბულგარეთის ჯარის ნაწილი სამხრეთ-დასავლეთისკენ წავიდა—ეს იმის მომასწავებელია, რომ ბულგარეთის ჯარი შეუერთდება სერბიის მთავარ ჯარს. ბულგარეთის ჯარი მიდის სოფიიდან კიუსტენდელში. სერბიის ჯარი, რომელიც ბულგარელებთან შესაერთებლად მიდის, გაივლის ნიბაზე, მივა ვრანიესთან და იქ გაჩერდება. ბულგარეთის და სერბიის ჯარების შეერთებას მიზნად აქვს ოსმალების მეშვიდე კორპუსი დააუძლუროს. მეშვიდე კორპუსი აჭირებს ბულგარეთის და სერბიის ჯარის მარჯვენა ფრთას დაეცეს.

პარიზი. ჰავასმა წაიკითხა ნოტის ტექსტი, რომელიც სახელმწიფოთა ძინდობილობით რუსეთის და ავსტრია-ჰუნგრეთის წარმომადგენლებმა ბალკანეთის სახელმწიფოებს უნდა წარუდგინონ. პირველ ყოვლისა სახელმწიფოების წარმომადგენლები გამოუცხადებენ ბალკანეთს, რომ ყოველი მოქმედება, რაც მშვიდობიანობის დარღვევას ემსახურება სახელმწიფოს მიერ სრულიად გაკიცხული იქნება. მეორე ნოტა ჰპირდება ბალკანეთს რეფორმებს ბერლინის მე-73 ტრაქტატის მე-23 მუხლის ძალით. ამასთანავე იქნება დაცული ოსმალეთის სუვერენიტეტი ბალკანეთის სახელმწიფოებზე და მიწა-წყლის სრული ხელუხლებლობა. თუ მაინცა და მაინც ომი ასტყდა სახელმწიფოები არ მისცემენ ნებას ოსმალეთის ტერიტორიაზე შეზღუდონ. სახელმწიფოები მისცემენ პორტასაც წინადადებას, დეკლარაციის შინაარსთან შეთანხმებულს.

ათინა. ავსტრია-ჰუნგრეთისა და რუსეთის წარმომადგენლებმა დღეს გადასცეს მთავრობას დეკლარაცია. დეკლარაცია ფორმალურად ჰპირდება რეფორმების განხორციელებას ოსმალეთში, ოსმალეთის ტერიტორიის ხელუხლებლივ. თუ ომი ასტყდა, სახელმწიფოები ეცდებიან, ოსმალეთის ტერიტორიის ხელუხლებლობას. სიტყვიერად რუსეთის წარმომადგენელმა მეგობრულად ურჩია მშვიდობიანობის დაცვა და აღუთქვა, სახელმწიფონი სერიოზულად ეკიდებიან რეფორმების განხორციელებასო. ომით და სისხლის ღვრით ბალკანეთის სახელმწიფონი ამაზე მეტს ვერ მოიპოვებენო, დასძინა რუსეთის წარმომადგენელმა.

სტამბოლი. 24 ენკენისთვეს რამდენიმე ათასი სტუდენტი „ერთობის და პროგრესის" კომიტეტის ხელმძღვანელობით, შეიჭრა პორტის შენობის ეზოში და ძინისტრებს მუქარა დაუწყო: „ჩვენ ევროპას მიგვყიდეთო, ყვიროდნენ ისინი, ბელლონის ტრაქტატის მიღება ევროპის პროვინციების დაკარგვას გვიქადისო!" მანიფენსტანტები შეხობაში სცდილობდნენ შესვლას. პოლიციამ ნება არ მისცა. მანფენსტანტები ცხარე სიტყვებსა ხმარობდნენ, ევროპის ჩარევის წინააღმდეგ, უკადრისად იხსენებდნენ რუსეთს, საფრანგეთს, ომს მოითხოვდნენ. ჯარმა მანიფენსტანტები შეხობის ძოაშორა. საძიედოო მინისტრი კამოვიდა და უთხრა: ძთავრობა თავის ძოვალეობას აასრულებს თუ ომი გაძოცხადება გადაწყდაო. ყოველი დღე ოსმალეთს ახალ-ახალ იმედებს აძლევსო. ომი სამი კვირის შემდეგ ჩვენთვის უფრო ხელსაყრელი იქნება ვიდრე დღეს. და ერთი თვის შენდეგ უფრო სასარგებლოო. არეულობის ძოსასპობად მთავრობამ საალყო წესები შემოიღო სტამბოლში. აღელვება დღითი-დღე მატულობს ევროპის ჩარევის ერთად-ერთ ნაყოფად შეიძლება ჩაითვალოს ოსმალეთის დაგვიანებული თანხმობა ბერლინის ტრაქტატის 23 მუხლის დაცვისა. ისიც მნიშვნელობას ჰკარგავს, რადგანაც ოსმალეთის საგენტომ გამოაქვეყნა, რომ მთავრობა არ მისცემს დონიას არავითარ ავტონომიას ქრისტიან გუბერნატორს არ დანიშნავსო. რეფორმების კანონები პარლამენტმა უნდა ძისცესო.

ბელგრადი. ბიის მთავრობასა და რუსეთის წარმომ. ბიის მისცეს, რათა თავის ოსმალეთი სასარგებლოდ ბრძ.

ბელგრადი. სკუპჩინამ ძიი. ნონპროექტი საგანგებო კრედიტის თაობაზე. დაამტკიცა სამხედრო მინისტრის 14 მილიონის ანგარიში ომისთვის მზადებაში. კიდევ 30 მილიონის მიცემას აპირებს. ნაციონალისტების ლიდერმა ადრესის საპასუხოდ სთქვა: „სერბიას არ ჰსურს რაღაც რეფორძები და ავტონომია, არ უნდა თვის მოძმეთ ძველი მონობა ახალი შევიწროვებით შესცვალოს, ის სისხლს დაანთხევს, რათა საბოლოოდ შეაერთოს და გაანთავისუფლოს ძოძეენი".

გაზეთების სიტყვით ოსძალოებმა დაიკავეს ჩერნოგორიის საზღვარი ომის დაწყებამდე.

ნაციონალისტების გაზეთი „სერბ. ზასტავა" სწერს: „იძედი გვაქვს ბალკანეთის სხვა სახელმწიფოებიც დაუყოვნებლივ ჩერნოგორიას მიჰბაძვეთო".

ნოვეგორების და ძველ სერბიის მცხოვრებნი აუჯანყდნენ ოსძალეთის მთავრობას, დაიკერეს ვარზის ძიდამები. საერთო აძბოხებას ელიან. ჩერხოგორიის ომის გაძოცხადებას აღტაცებით მიეგებენ. ძოუთძეხლად ელიან სერბიის ძიერ ომის გამოცხადებას. როგორც ამბობენ ძინისტრთა საბჭო დღეს გადასწყვეტს ომის გაძოცხადების ულტიმატუსა.

ლონდონი. სერბიის მთავრობამ სახელმწიფოთა დეკლარაციის საპასუხოდ სთქვა: ნოტა დაგვიანებულია, ოასაც ძოწყობს ოსძალეთის ძოძილიზაცია და ომის დაწყეა ჩერხოგორიისა და ოსმალეთის საზღვრებზეო.

ბელგრადი. სკუპჩინაძ ძიიღო კანონპროექტი მოოატორისა. მიიღო აგრედვე ადოესი. სეფე სიტყვის საპასუოო ადრესში ძოხსეეაულია: თვისტომთა გაძოუთქმელი ძგოძარეობა. ოსმალეთში, აღონებდა როგორც ხალხს, ისე ძთავოოიაა. სერბიის ხალხი ბალკანეთში ძ მშვიდობიანობის გულისთვის თავს იკავებდა, რადგანაც ეგონა, ოომ დიდ სახელმწიფოთა ძეგობრულ რჩევას სტაძბოლ ძი ნაყოფი ექნებოდა: გარშემო მდგომაეობა კი ძოულოდნელად შეიცვალა, ჩვეხ საზღკოებთახ ახლო ოსძალეთძა ძობილიზაცია გაძოაცხადა. სკუპჩინას ჰგოხია, ოომ სერბიის ძოკეედება გაძოოკვეული და ძარტივია. უნდა ძიიღოს ზომები სერბიის ინტეოესების დასაცავად. სკუპჩინა ხალხის და ქვეყნის სიყვაოულით გაძსქვალული და დარწმუნებული სიძართლის გაძაოჯვება ძი ძხად არის სერბიის ხალხის კეთილდღეობის სამსხვერპლოზე თვისი თავი ძსვერპლად ძიიტაოოს.

ვენა. ავსტრიის დელეგაციაში კრაძარჯუძა ეკვი გამოსთქვა, საელმწიფოთა ფრიად დაგვიანებულძა ჩა-

შალვა უხმოდ იდგა. მერე თვალებზე ხელი ძიფარა და ხეს ძიეყუდა. თავისთვის ანგარიში ვერ მიეცა. თავდავიწყების პირველმა წუთებმა რომ გაიარა, თიქოს შერცხვა თავის საქციელისა, მაგრამ ცოტა ხნის შემდეგ ბოროტმა გრძნობებმა შეუწერეველის სიძლიერით გადმოხეთქეს გულიდან. რაღაც მძიმედ ჩაეხვია გულში, დაიწყო ქენჯნა, შემდეგ ყელში მოაწვა".

ეს სურათი განგებ ამოვსწერეთ სავსებით, რომ ამით დაგვეპირდაპირებინა ვანო და შალვა და დაგვენახვებინა, თუ რა დიდი განსხვავებაა მათ შორის. როგორც მკითხველი ჰხედავს, შალვა შეიპყრო ძხოლოდ ავხორციანობის ჟინმა, მას მხოლოდ ერთი სურვილი ამოძრავებდა, ძირამდის დაეცალა ფიალა, რომ შემდეგ იგი დაცლილი შორს გადაეტყორცნა. დიაღ, შალვა მხოლოდ წუთიერ გრძნობების ანგარიშის გამწევია და არასოდეს არ დაფიქრდება, თვისი მოქმედების შესაძლებელ შედეგზე. მართალია, მის სულში ქენჯნის მსგავსმა რაღაც გრძნობამ გაიღვიძა, მაგრამ იგი იმდენად სუსტი იყო, რომ ჟინის დაუკმაყოფილებლობის გამო აღძრულმა გრძნობამ დაიმორჩილა და შალვა უხმოდ, ერთი თბილი სიტყვის უთქმელად განშორდა მას, ვისი არსების ყოველი ნაწილი მისდამი უწრფელესი გრძნობებით იყო გაღვივებული და ვის დაობლებულ სიცოცხლეს უდროოდ მოეღო ბოლო, რომ იქ, ცივს სამარესთვის გადაეცა მხოლოდ თვისი უნაზესი გრძნობა შალვასადმი.

როგორ ცხოვრებას ატარებდა შალვა საზღვარ-გარედ? ამის შესახებ ავტორს მოჰყავს თვით შალვას საუბარი, რომლიდანაც სჩანს, რომ შალვა უმეტეს დროს მშვენიერი სქესის წარმომადგენელების ტრფობას ანდომებდა. როგორც ვანოს სიტყვებიდანა სჩანს შალვა ახალგაზდობაში სკეპტიკი ყოფილა, აგრედვე მიუხედავად მისი დაუდგომელი ხასიათისა. იგი ადვილად ეთვისებოდა ყოველგვარ მდგომარეობას. საფრანგეთში შალვა დაახლოვებია პარლამენტის წევრებს, ერთს ძინისტრსაც ახლოს გასცნობია; ჟურნალ-გაზეთებშიაც დაუწყია წერილების მოთავსება, მაგრამ მის მოქმედებას არავითარი გარკვეული მიზანი არ ჰქონია. შალვა ეკვებს შეუპყვრია: ვაი თუ ყოველივე ამაოა. იგი გაუტაცია ტოლსტოის მოძღვრებას; განშორებია ქალაქს და ერთ მიყრუებულ სოფელში მიწა შეუძენია. დაუწყია ძუშაობა, მაგრამ ასეთი მდგომარეობა ხანგრძლივი არ ყოფილა. იგი კვლავ პარიზში დაბრუნებულა და დაუწყვია ხელგაშლილი ცხოვრება, მაგრამ ვალაპარაკოთ იგი თვით:

„ჩვენში რომ იტყვიან, წუთი სოფელს ეშურებაო, სწორედ ის იყო. ქეიფი, ლოთობა, ქალები, გარყვნილობა, აი რას ვანდომებდი ჩემს ცხოვრებას... ბოლოს დავიღალე, მოსვენება მინდოდა... ისევ დავიწყე წიგნების კითხვა, ცხოვრებამ ისევ დამაინტერესა. მაშინ ვიფიქრე, ეხლა კი ჭკვიანურად უნდა ვისარგებლო ჩემი სულიერი განწყობილებით მეთქი და სამშობლოში დაბრუნება გადავსწყვიტე".

აღსანიშნავია, რომ შალვას თვისი სამშობლო მუდამ ახსოვს, იგი თვით ამბობს, არ მეგონა, თუ ასე მიყვარდა ჩემი ქვეყანო.

რის გაკეთებას აპირებს შალვა სამშობლოში? ამასაც მისი სიტყვებიდან ვიტყვი:

„ჯერ არაფერი ვიცი. მინდა კი ნაყოფიერ მუშაობას მოვკიდო ხელი".

ამ გვარად შალვა განუწყვეტელ რყევასა და დაუდგომელობას იჩენს: და ვიმეორებ, სწორედ ამ რყევაშია იგი ქართველი ინტელიგენტის განმახორციელებელი. თქვენ ჰხედავთ, თუ როგორი დაუდგომელ ცხოვრებას ატარებდა შალვა საზღვარ-გარედ, თუ როგორ წუთიერი იყო ყოველთვის მისი ესა თუ ის გატაცება და როგორ მალე ეღებოდა მას ბოლო; ტოლსტოის მიმდევარი, ასკეტური იდეებით გატაცებული, ნამდვილ ეპიკურეელად იქცევა, ვნებათა ღელვის მორევში ჩაიფლობა და სხვა. საძწუხაროა, რომ ყოველივე ეს მწერალძა შალვას სიტყვებით გადმოგვცა; სულ სხვა ძიმშვნელობა და აზრი ექმნებოდა მას, რომ შალვას ეს თვისებანი მის მოქმედებაში განხორციელებულიყო, ძის ცხოვრების უფრო დაწვრილებით აღწერაში მხილებულიყო, მაშინ ძეტი დამაჯერებელი და საგულისხძიერო ხასიათი ექნებოდა მათ გადმოცემას. ვგრძნობთ, რომ ეს მეტად ძძიმე საქმეა, მაგრამ მის გადალახვა კი შესაძლებელია. შალვას არც საძშობლოში დაბრუნებისას აქვს რაიმე გარკვეული მიზანი; მას აზრად აქვს ნაყოფიერ მუშაობას შეუდგეს, მაგრამ რას თვით არ იცის; უეჭველია, მკითხველო, დამეთანხმები, რომ ამ მხრივ შალვას და ქართველ ინტელიგენტის მოოის ერთგვარი ნათესაური კავშირია.

თვის მოთხრობაში ბ. გარდელს ძლიერ კარგად აქვს გადმოცემული ვანოსა და ელენეს ურთიერთობის დამოკიდებულება, თუმცა თითქმის უმეტესი ადგილი ამ დამოკიდებულების დასურათებისათვის მოუნდომებია, როდესაც მისი უმთავრესი ყურადღება უმთავრეს გმირის შალვას ცხოვრების დამახასიათებელ მხარეებისკენ უნდა ყოფილიყო მიპყრობილი.

ელენეს ძლიერ უყვარს ვანო და გული სტკივა, რომ ვანო მას გონებრივ განვითარების მხრივ დაბლა აყენებს და მასთან სერიოზულ საგნებზე საუბარს გაურბის. ელენეს ჰსურს სრულის ერთობით იყოს დაკავშირებული თვის ქმართან, ჰგრძნობდეს მის როგორც ხორციელს, ისე სულიერს ერთობას. ჩვენ გვესმის ელენეს გულის თქმა, მისი დარდები, კიდევ მეტი, ელენე თვისი სულისკვეთებით ახლოსა სდგას ჩვენთან და ჩვენს სრულ სიმპატიასა და სიყვარულს იწვევს, მოიგონეთ ის საშუალებანი, რომელსაც იგი მიჰმართავს, რომ თავი დაიფაროს შალვას ტრფობისაგან, რომელიც უჩინარად ედება ძასაც და თახდათან ღვივდება კიდეც. ჩვენთვის ადვილი გასაგებია ის ძოკეედება ელენესი, როდესაც იგი უძაღლეს კუოსეეის ძსძეელ ქალთახ—ძაროო ოძიაძესთან ძიდის. იგი ხედავს, რომ ძისი ქძარი სულ ეოთავად ძაროო ოძიაძეზე ლაპაოაკობს და აქებს, როგორც კკვიანქალს და ელენესაც ჰსურს, ძეტად ასურს, მეიხეავლოს ძაოოს ენა, ძისი საუბარი, რომ იგიც ამაღლდეს ქძრის თვალში და კკვიანი ქალის სახელი დაიძსახუროს. დიაღ ელენეს ამ საქებურ საქციელის ბუხეეოოივად გადძოცემაში ძეეოალი ხათლად გვიჩვენებს დაკვიოვების ნიკსა დი ფსიხოლოგიური ძოძენტების ზედიეევხითი ცოდნას.

ჩვენთვის რაღაც გამოურკვეველია ვანოს დამოკიდებულება ელეესაადძი, აქ მწერალი ცოტა აო იყოს სიტყვეების სიძუხეეს იჩენს და ვერ გვიძლის შესაფერ სურათს: ვახომ ხომ უერფელესი სიყვაოულით მეირთო ელენე, თითქოს ეალაც უყვარს, ძა ძ რა არის, რომ იგი ძას ისე ეპყრობა, თითქოს ძოწყალებისათვის ესაუბრებოდეს მას, თითქოს სიბრალულის გამო ეალერსებოდეს მას. შეიძლება ვანო გაძოიცვალა, მაშინ ეს ცვლილება უნდა აღენიშნა კიდეც მწერალს, თუ კი ვანოსა და ელენეს ურთიერთ შორის დამოკიდებულების დაწვრილებითი აღწერა განიზრახა, სამაგიეროდ ჩვენთვის ადვილი გასაგებია, შალვას უცნაური საქციელი ელენეს მიმართ. მას ხომ გარკვეული მიზანი არა აქვს და იგიც წუთიერ შთაბეჭდილებას ეძლევა. ვნახოთ, როგორ გათავდება შალვასა და ელენეს საქმე, ვგრძნობთ კი, რომ მათ შორის რაღაც თავისი მნიშვნელობით რთული რამ უნდა მოხდეს, რომელიც უეჭველია უფრო დაახლოვებით გაგვაცნობს შალვას, ამ, ჩვენის აზრით ქართველი ინტელიგენტის თვისებათა რაოდენადმე მატარებელს. მაშინ უფრო მეტის უფლებით დავასკვნით ამას.

ჩვენც ველით....

ალ. წერეთელი.

რევამ ბალკანეთში, არა მგონია ნაყოფი მოიტანოსო. არ არის დასაჯერებელი, რომ რუსეთი სიხარულით არ მიეგებება იმას რასაც ბულგარეთი და სერბია მოიპოვებენო. ორატორი მომენტს შესაფერად სთვლის ბალკანეთის სახელმწიფოებისადმა თანაგრძნობის გამოსათქმელად. საკითხია, ამბობს კრამარჟი, აქვს თუ არა უფლება ოსმალეთს ბატონობა დაინარჩუნოს ევროპის ქრისტიანებზეო? ორატორი სთხოვს არ დაივიწყონ, რომ ისინი ქრისტიანები არიან, და ცივილიზაციას კი მონობის მოთმენა არ შეუძლიანო.

ბელგრადი. გაზეთები სწერენ: სერბიის ულტიმატუმში მოთხოვნაა სრული ავტონომიისა ძველი სერბისთვის და სანჯაკისთვისო. გარეშე საქმეთა სამინისტრო სტატისტიკას ადგენს, თუ რამდენი სერბიელი მოკლულა ძველ სერბიაში და მაკედონიაში 1909 წლიდამ: ეს სტატისტიკა უნდა წარუდგინონ დიდ სახელმწიფოთ. დიდის სიხარულით შეჰხვდენ ცნობას, რომ რუსეთის „წითელ ჯვრის“ განყოფილება სერბიელებისთვის დასახმარებლად სერბიაში წავიდაო. რუსეთის საზოგადოების თანაგრძნობა დიდად ამხნევებს სერბიელებს. ამბობენ, რომ ომის გამოცხადებას კვირას მოელიანო.

გაზეთებიდან.

ლონდონიდან იუწყებიან, ოსმალეთისა და ბულგარელების რაზმებს შეტაკება მოუვიდათ კარა-ტეპესა და გარმანულთანაო. ბრძოლა ოთხ საათს გაგრძელებულა. ორივე მხრიდან ოთხასამდეა მოკლული.

ვრანიასთან სამასი ოსმალო გადასულა საზღვარს და სერბიის ჯარს დასცემია. ოსმალებს მოუკლეს 30 კაცი, სერბებს—18.

ბულგარეთის საზღვარზე ოსმალებსა და ბულგარელებს შეტაკება მოჰსვლიათ. ბულგარელები გაქცეულან.

მუსტაფა-ფაშასთან ბრძოლაა ისევე, როგორც სერბიის საზღვარზე.

ბოსფორთან შემჩნეული ნაღმიანი გემები, როგორც ამბობენ, ბულგარელებისა ყოფილა.

სერბიას ახალი ულტიმატუმი წარუდგენია ოსმალეთისთვის. თუ ოცდა ოთხი საათის განმავლობაში პასუხი არ გასცა, სტამბოლიდან ელჩს დაიბარებენ და ამ რიგად დიპლომატიურ კავშირს გასწყვეტავენ.

სერბიის დივიზია ცარიბროდუსკენ გაემართა ბულგარელებთან შესაერთებლად.

სერბიამ ჯარის ის ნაწილი, რომელმაც მაკედონიაში უნდა იმოქმედოს, ნიშაში მოაგროვა.

ავსტრიას ამნაირი განზრახვა ჰქონია: თუ სერბიამ ნოვობაზარის სანჯაკი დაიჭირა, ავსტრიის ჯარი მაშინვე ბელგრადს აიღებს; თუ ჩერნოგორიამ სკუტარი დაიჭირა, ავსტრია ფლოტით ანტივარის მიადგება; თუ საბერძნეთის ფლოტი სალონიკთან მივიდა, ავსტრიის ფლოტიც მაშინვე იქითკენ გაემართება.

ვიცე-ადმირალი გაუსსი ავსტრიის საომრად გამზადებულ ესკადრის უფროსად დაინიშნა.

სტრატეგიული მდგომარეობა.

ბულგარელებს შეუძლიანთ რვა დღეში გაიარონ გზა ფილიპოპოლიდან ადრიანოპოლამდე. ადრიანოპოლში, საცა ოსმალები აღლუმის მოხდენას აპირებდნენ, 80 ათასი ჯარის კაცია. ამაში შედის 1, 2, 3 და 4 კორპუსი აბდულ-ფაშის უფროსობით. ეს ჯარი კიდევ გაიზრდება და როდესაც აღლუმი დასრულდება 200 ათასი ჯარის კაცი იქნება. თუ ბულგარეთის ჯარი, რომელიც შეიკავს 232 კაცს ადრიანოპოლამდე მიაღწევს და ამით ხელს შეუშლის ოსმალეთის ჯარის გაძლიერებას, მაშინ ძალა იმის მხარეს იქნება და ომის მსვლელობა ბულგარეთისთვის სასურველი იქნება. ადრიანოპოლში მარტო ბულგარეთის ჯარი წავა სერბიის, საბერძნეთის და ჩერნოგორიის დაუხმარებლივ, რადგანაც უკანასკნელთა ჯარი ადრიანოპოლზე ძლიერ მოშორებულია. ჯარი ამ გზას ადვილად გაივლის, რადგანაც უმთო და უმდინარო მდებარეობა ხელს შეუწყობს ბულგარელებს. ბულგარეთი უფრო ადრე დაასრულებს მობილიზაციას, ვიდრე ოსმალეთი, რადგანაც უკანასკნელს შორეულ პროვინციებიდან მოუხდება ჯარის გადმოყვანა. მაგრამ ყოველ დღე ოსმალეთის ჯარი გაძლიერდება, სამხრეთიდან დაიწყებს დენას მაშველი ჯარი. ამისთვის არის საჭირო ბულგარეთი დაეცეს ადრიანოპოლს და ოსმალეთის ჯარს გაძლიერების ღონისძიება მოუსპოს. ომის ბოლო სავსებით დამოკიდებულია ოსმალთა და ბულგარეთის ბრძოლაზე, რომელიც მოხდება რუმელიასა და ფრაკიაზე.

დეპეშები

(დეპეშათა პეტერბ. სააგენტო)

27 ენკენისთვე.

საზღვარ-გარედ

ურმია. ღამე 30 შეიარაღებული ქურთი თავს დაესხა ქალაქის ბაზარს, მოჰკლეს 2 სპარსელი ჯარის კაცი ჯ ექვსი თოფი გაიტაცეს.

ავსტრიის დელეგაცია.

ვენა. ავსტრიციის დელეგაციამ მიიღო გარეშე საქმეთა სამინისტროს ხარჯთაღრიცხვა. ლანგის შეკითხვაზე ბერტჰოლდმა განაცხადა: ავსტრიის იმპერატორის პროტექტორატის შენარჩუნება ალბანეთის კათოლიკეთა ეკლესიაზე შეადგენს გარეშომდომ(?) საკითხს. ბალკანეთის მდგომარეობამ ძლიერ ააღელვა ალბანელები, რაც ხელს უშლის პროტექტორატის განხორციელებასო. ავსტრია-ჰუნგრეთი არა ერთხელ და ორჯელ ურჩევდა აორტას ძალისორებთან მეგობრულ განწყობილების განმტკიცებას. ეს განწყობილება ოსმალეთის სახელმწიფოსთვისაც ხელსაყრელი იქნებაო. პორტა დაგვპირდა, მალისორებს ბევრს დაუთმობთო და ამისთვის სპეციალური კომისიაც გაგზავნა ალბანეთში. ბერტჰოლდს იმედი აქვს პორტა დაპირებას აასრულებსო. ბერტჰოლდმა აღნიშნა, რომ დელეგატებიც და მთავრობაც ერთი მიზნისკენ მიილტვიანო.

ლონდონი. სტატს-სეკრეტარის თანაშემწემ ოკლენდმა სპარსეთის ამბების შესახებ შეკითხვაზე უპასუხა: მდგომარეობა ჩრდილო სპარსეთში და თეირანში არ შეცვლილაო. მთავარ გზებზე არეულობაა. შირაზში ერთი პოლკი გავაჩერეთო.

რომი. ალბას სასამართლომ გადაუწყვიტა 30 წელიწადი გამასწორებელი რაზმი. მეფის მოკვლის განზრახვა ჰბრალდება.

რუსეთი

არჩევნები.

პეტერბურგი. 26 ენკენისთვეს ათ საათზე პეტერბურგის საგენტოში მოვიდა ცნობები მეორე ხარისხის არჩევნებზე: არხანგელის გუბ.—46 ამომრჩეველიდან აირჩიეს 9 კაცი. 6 მემარჯვენე, 1 კადეტი, 1 უპარტიო. ვიტებსკის გუბ.—106 ამომრჩეველში აირჩიეს 13.4 მემარჯვენე, 2 ნაციონალისტი, 1 პროგრესისტი, 2 მემარცხენე კადეტი, 3 უპარტიო. კალუგის გუბ.—77 ამომრჩეველში აირჩის 19: 6 მონარქისტი, 4 მემარჯვენე, 1 ოქტომბრისტი, 4 პროგრესისტი, 4 კადეტი. კურლიანდიის გუბ. 62 ამომრ. აირჩიეს 2 უპარტიო. კურსკის გუბ. 137, ამოირჩიეს 28: 6 მონარქისტი, 22 მემარჯვენე; ლიფლიანდიის გუბ. 78 ამომრჩეველში 15 აირჩიეს: 1 მემარჯვენე, 1 ოქტომბრისტი, 4 პროგრესისტი, 6 კადეტი, 1 მათი მომხრე, 2 უპარტიო, 1 უკიდურესი მემარცხენე. მინსკის გუბ. 137, ამორჩეულია 3: 1 ნაციონალისტი, 2 პროგრესისტი. მოგიღევის გუბ. 125 ამოირჩიეს 81: 54 მემარჯვენე, 7 ზომიერი მემარჯვენე, 10 ნაციონალისტი, 1 ოქტომბრისტი, 1 პოლონელი ნაციონალისტი, 9 ზომიერი უპარტიო. ნიჟეგოროდის გუბ. 100 ამომრჩეველში აირჩიეს 30: 28 მემარჯვენე, 1 ნაციონალისტი, 1 ოქტომბრისტი. ორლოვის გუბ.—113 ამომრ.—17. 4 მემარჯვენე, 5 ოქტომბრისტი, 4 პროგრესისტი, 4 კადეტი. პეტერბურგის გუბ. 70 ამომრ.—3 ოქტომბრისტი; ტავრიდის გუბ. 86 ამომრ. 7 კადეტი. ტამბოვის გუბ. 125 ამომრ. —25: 4 უკიდურ. მემარჯვენე, 16 მემარჯვენე, 4 უპარტიო, 1 მემარცხენე. ტვერის გუბ. 106 ამომრ.—15: 2 მემარჯვენე, 1 ზომიერი, 6 ოქტომბრისტი, 1 მათი მომხრე, 1 პროგრესისტი, 1 წევრი დემოკრ. რეფ. პარტიისა, 3 კადეტი, 1 მათი მომხრე, 1 მემარცხენე, 1 ესტონელი ნაციონალისტი, 1 ზომიერი უპარტიო, 1 წევრი ბალტიის კონსტ.-დემოკ. პარტიისა. იაროსლავის გუბ. 77 ამომრ.—12: 10 მემარჯვენე, 2 პროგრესისტი; თერგის ოლქში 49 ამომრ.—5: 4 მემარჯვენე, 1 პროგრესისტი; კელეცის გუბ. 60 ამომრ. —6: 5 რეალისტი, 1 ნაროდოვცევი. პლოცკის გუბ. 40 ამოირჩიეს 33, სულ ნაროდოვცევი.

თეატრი და ხელოვნება

ქართული თეატრი. ხვალ 29-სა და ზეგ 30 სექტემბერს ქართ. დრა. საზოგად. დასი წარმოადგენს სოფოკლეს ცნობილ ტრაგედიას „ანტიგონეს“, ბერძნულიდან გადმოთარგმნილს გ. გვაზავას მიერ. წარმოდგენა საინტერესოდ უნდა ჩაითვალოს, ვინაიდან, რამდენადაც ვიცით, ქართულ სცენაზე ჯერ არ დადგმულა ჯლლინთა სათეატრო ნაწარმოები, და ეს იქნება პირველი ცდა კლასსიკაზმის შემოღებისა ჩვენს სცენაზე. ტრაგედიის სცენაზე დადგმას ხელმძღვანელობს კონსტ. ანდრონიკაშვილი, ხოროს და ორკესტრს ქართ. დრამ. საზოგად. თავმჯდომარე ნიკ. ქართველიშვილი. მუსიკა განსაკუთრებით ტრაგედიისათვის დაწერილია გამოჩენილ კომპოზიტორ მენდელსონ—ბერტპოლდის მიერ, და დიდის ხელოვნებით არის შეფარდებული ტრაგედიის სტილსა და აზრთან. როლები განაწილებულია დასის საუკეთესო ძალთა შორის. ანტიგონე—ნ. დავითაშვილი; ისმენა—არ. ლოლუა; ევრიდიკა—ალ. კარგარეთელი; კრეონი—ვალ. გუნია; ჰემონი—ი. ზარდალიშვილი; დარაჯი—დ. მგალობლიშვილი; ხორეფტი—ვ. მატარაძე და სხ. გარდა ამისა ქ. ქ. ან. ქიქოძეს, თ. გოგოლაშვილს, ა. შოთაძეს, მარგ. გოგოლაშვილს და ე. სინაურიძეს მინდობილობი აქვთ პლასტიკურად შესრულება მსხვერპლ შეწირვისა.—ტრაგედია დაიდგმება სტილისტიურად; ხავერდის ფონზე თეთრი მარმარილოს კორინთული სვეტებია და მარმარილოსავე სამსხვერპლო. ქომქმედ პირთა ტანთსამოსელიც ახლად არის შეკერილი განსაკუთრებით „ანტიგონეს“. წარმოდგენაში მონაწილეობს ხორო და „ახალი კლუბის“ სიმებიანი ორკესტრი. წარმოდგენის დაწყებამდე ტრაგედიის მთარგმნელი გ. გვაზავა წაიკითხავს რეფერატს „ანტიგონეს“ შესახებ.

—

სახაზინო თეატრი. დღეს, 28 სექტემბერს, ბ-ნ ივ. ჰ. ფალიაშვილის ხელმძღვანელობით დასდგავენ „რიგოლეტო“-ს.

ქუთაისი. ქუთაისის ქართული თეატრის სეზონი ამ მოკლე ხანში გაიხსნება. სეზონის გახსნას ა. სუმბათაშვილის „ღალატით“ აპირებენ. უახლესი რეპერტუარი ასეთია: ორიგინალური პიესები—ა. სუმბათაშვილის „ღალატი“, ნ. შიუკაშვილის—„ციცინათელა“, ვ. მალაქიაშვილის—„მიხეილ ბელტაძე“, ს. ჭანტურიაშვილის—„მორევში“ და შ. შარაშიძის—„ზღაპარი“. პიესები: „ქალი და დედა“ ნეოფოტისა, „ცილისწამება“—ეჩეგერაისა, „უცნობი“—ბისონისა, „შლიკ და იაუ“—ჰაუპტმანისა, „მეფის სიყვარული“ ბენელისა,—„ზამთრის სიზმარი“—დრეერისა, „სიყვარული და სამშობლო“, „მოჯამაგირე“—ჩიშპენისა, „დევნა“—ბერშტეინისა, „ბავშვთა კატორღა“, „ლაქია“, „იუდას ამბორი“ და „განთავისუფლებული მონები“—მინიატურები ფილიპისა. რეჟისურა მინდობილი აქვთ მ. ქორელს, შ. შარვაშიძეს და ა. იმედაშვილს.

შემოწირულება

საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოებას შემოსწირეს:

1) **მღვ. გრიგოლ სონღულაშვილმა**—სპილენძის ცული, მიწაში ნაპოვნი სოფელ სვიმონიანთ ხევში (თიანეთის მაზრა).

2) **შალვა ალექსანდრეს ძემ ქარუმიძემ:** ა) „როსტომიანი“, მხედრული ხელნაწერი და ბ) „სამართალი მეფის ვახტანგისა“, მხედრული ხელნაწერი.

3) **გენადი პეტრეს ძემ მიხეილიძემ:** ა) ხუცური ხელნაწერი წიგნი „ევფუდი და სამთვარიო“ და ბ) ვერცხლის ორ-აბაზიანი“.

4) **ვასილ დავითის ძემ მამულოვმა** (ბედაგოგმა)—მაშხალა, ირაკლი მეფის ნაქონი.

5) **სტუდენტმა ესტატე ინასარიძემ:** ა) ორი შავი ფული, ბ) ერთი ვერცხლის ფული და გ) ორი ბეჭედი სპილენძისა და კალისა.

6) **დარია იოსების ასულმა გედევანიშვილმა**—სამი შავი ფული ერეკლე მეფისა.

საზოგადოების საბჭო გულითად მადლობს უძღვნის შემომწირველთ.

წერილი რედ. მიმართ

„სახალხო გაზეთი“ს 706-ე ნომერში დაბეჭდილია დიდი ლილოს მღვდლის დავით კასაბერის წერილი, რომელშიაც იგი სცდილობს თავი იმართლოს ჩემს მიერ წამოყენებულ ბრალდებებისაგან, და მიწვევს სამედიატორო სახამართლოში. რადგანაც არც ერთს ბრალდებაზე მე ხელს არ ვიღებ, ვსთანხმდები დავით კახაბერს სამედიატორო სასამართლოს დანიშვნაზე იმ ერთის პირობით კი, რომ განაჩენი გაზეთებში გამოცხადდეს. ვსთხოვ დავით კახაბერს დაასახელოს თავისი მედიატორეები.

კრაზანა.

რედაქტორ-გამომცემელი
ნ. კურდღელაშვილი.

განცხადებანი

თმის

საღებავი

კაკლის ექსტრაკტისა.

თმას სწრაფად და საფუძვლიანად ჰღებავს, სურვილისამებრ ნახ-ქერა ფრად, თუ კუმტშავად. თავდებნ ვართ, რომ უვნებელია.

პარფ. № 4711. **თევდ. მიულგანი,**

მის იმპ. უდ. ხრულ. რუს. იმპ. სასახლის იჯარადარი **კოლნი**

და რ ● ი გ ა.

დაარს. 1792 წ.

ფასი ფლაკონი 1 მ. 2 მ. 50 კ. დიდი ფლაკ. 2 მან. 309266 309286. 1432 Метиц.

მატარებელთა მიმოსვლა

(საზაფხულო).

(დრო აღნიშნულია ტფილისის საათით).

ტფილისიდან გადის.

ბაქოსაკენ: ჩქარი მატარ. № 2, პლაცკარტით დილის 10 ს. 8 წ. **საფოსტო** № 4, ღამის წ. 12 ს. 10 **სახალხო** № 6, ნაშუადღ. 2 ს. 44 წ. **ნარეკი** მე-IV კლ. ვაგ, ან მე-III, დილის 4 ს. 37 წ.

ბათუმისაკენ: ჩქარ. მატ. № 11, პლაცკარტით ღამის 10 ს. 44 წ. **საფ.** № 3, დილ. 9 ს. 41 წ. **სახ.** № 5, საღ. 6 ს. 36 წ. **ნარეკ.** მე-IV ან მე-III კლ. ვაგ. დილ. 6 ს. 18 წ.

ბორჯომისაკენ: სახ. № 7/8 დილ. 7 ს. 58 წ. **სახ.** № 9/10 ნაშუადღ. 3 ს. 5 წ.

მცხეთაში: საბაგარაკ № 76 **ა**,** № 77 **ბ**,** ნაშუადღ. 3 ს. 55 წ. **საბაგარ. მატ.** № 77 ****,** ილ. 8 ს. 45 წ.

ჯულფისკენ: საფოსტო № 74/75 ღამის 12 ს. 40 წ.

ერევნისაკენ: სამგზ. და **საბარგო მატ.** № 78/79, მე-II და მე-III კლ. ვაგონ., საღ. 7 8 წ. **სახ.** და **საბარგ. მატ.** № 109|104 I—III კლ. ვაგ. დილ. 11 ს. 28 წ.

ტფილისში მოდის.

ბაქოდან: ჩქარ. მატ. პლაკარტ. № 1, საღ. 9 ს. 56 წ. **საფ.** № 3, დილ. 8 ს. 41 წ. **სახ.** № 5, ნაშუადღ. 5 ს. 51 წ. **ნარ.** მე-IV ან მე-III კლ. ვაგ. № 107, დილ. 4 ს. 56 წ.

ბათომიდან: ჩქარ. მატ. პლაკა. № 12, დილ. 9 ს. 18 წ. **საფ.** № 4, საღ. 11 ს. 15 წ. **სახ.** № 6, ნაშუადღ. 1 ს. 59 წ. **ნარ.** მე-IV ან მე-III კლ. ვაგ. № 106, ღამ. 3 ს. 40 წ.

მცხეთიდან: საბაგარაკ. № 76 **ა*,** საღ. 8 ს. 28 წ. **საბაგ.** № 76 ****,** ნაშუადღ 1 ს. 28 წ.

ბორჯომიდან: სახ. № 9|10 საღ. 9 ს. 8 წ. **სახ.** № 7|8, დილ. 7 ს. 8 წ

ჯულფიდან: საფ. № 72|73, დილის 7 ს. 26 ს.

ერევნიდან საქონ. და **სახ.** № 80|81, შუადღის 12 ს. 48 წ. **საქონ.** და **სახ.** № 110|111, ღამ. 8 ს. 33 წ.

სასანიტარო ექიმები

უბნები: 1, 2—9 **ვ. ფომინა-ოსიპოვიჩი** ვაკეში, საკუთარი სახლი, ტელეფ. 461).

მე-4 და რუსის ბაზარში **ქრ. ლ. ქალანთაროვი** (სოლოლაკი, ამაღლების ქ. 8, 517).

5—6 **ი. მ. ზაბლუდოვსკი** (გრიბოედოვსკი, 10. ტელ, 645).

10, 11—12 **ვ. ბ. მირაქოვი** (მიხეილის ქ., 174 ტელ. 327).

7—8 **გ. თ. ნათიშვილი** (ვორონცოვის ძეგლთან, მონუმენტნი შესახვ. 5. ტელ. 487).

სასურველია, თვითონ მცხოვრებლები დაგვეხმარებოდნენ სასანიტარო წესიერების შემოღებაში და სადაც-კი ამ მხრივ უწესობას შეჰნიშნავენ—სახლებში თუ სხვა ადგილებში სასანიტარო მოთხოვნილებათა არღვევენ, ცუდს საჭმელ-სასმელს აკეთებენ და ჰყიდიან და სხ.—დაუყონებლივ ზემოდ დასახელებულ ექიმებს აცნობონ, წერილობითი განცხადებები ყველას შეუძლიან გარდასცეს ქალაქის სავაჭრო პოლიციის კანტორებში: ვერის მოედანზე. რუსის ბაზარში, თათრის მოედანზე, კახეთის მოედანზე, ავლაბარში რიყის ქუჩაზე, 54, ელისაბედის ქუჩა 56 და მალაკნის მოედანზე.

უფასო საექიმო დახმარება

ქალაქის საბჭოს ექიმები.

უბნები

1—2 **გ. ბ. გედალინი** (სდგას ვერაზე, ოლგის ქუჩა, 22. ტელეფ. 592).

3—4 **მ. ი. შავერდოვი** (ფეთხაინის აღმართზე, 1, ტელ. 619).

5—6 **ტ. მ. თბთეოსიანი** (ველიამინოვის, 4, ტელეფ. 680).

6—7 **შ. ბ. მიქელაძე** (ავლაბარში, კახეთის ქ., 1, ტელ. 715).

8—9 **ნ. დ. ხატისოვი** (კუკიაში, ნიკოლოზოვის ქ. 7, ტელ. 715).

10, 11—12 **ბ. ი. შჩერბინინისა** (დიდუბეში, საგურამოს ქ. 5. ტელეფ. 71.

ქალაქის საავადმყოფოები

მთავარი—მუხრანის ქუჩა, 9.
ავლაბრისა—კახეთის ქ. № 15.
ხარფუხისა—ვორონცოვის ქ. 55.
კუკიისა—ჩერქეზიშვილისა, 1—18.
დიდუბისა—საგურამოს ქ. 5.

ქალაქის საბჭოს ექიმები მოვალენი არიან ღარიბ მცხოვრებთ უფასო საექიმო დახმარება აღმოუჩინონ ქალაქის საავადმყოფოებში და თვითონ ავადმყოფის ბინაზედაც ყოველმა თავ-თავის უბანში), თუ უბრალო ექიმი დილის 11 საათამდე მოიწვიეს, ვალდებულია იმ დღესვე ინახულოს ავადმყოფი, გარდა საჭარო შემთხვევებისა, როცა დახმარება დაუყოვნებლივ უნდა მისცეს.

გემების მიმოსვლა

საზაფხულო შავზღვასა და კასპიის ზღვაზე

რუსეთის სავაჭრო-სანაოსნო ამხანაგობისა

ბათომიდან გადის:

1 **ირგვლივ მოსიარულე,** სამშაბათ ღამე 12 ს. 30 წ. ყველა ნავთსადგურებში შეივლის, 2 **ირგვლივ მოსიარულე** ხუთშაბათს ღამის 12½ ს. პირდაპირი ბათომ-ყირიმისა, შაბათ ღამ 12½ საათზე გაუვლის სოხუმს, გაგრას, სოჩას, ტუაპსეს, ნოვოროსიისკს, ფეოდოსიას, იალტას, სევასტოპოლსა და ევპატორიას.

სამგზავრ. გემები ყველა ნავთსადგურში შემვლელი ორშაბათობით 12 ს. დღისით და შაბათობით დღის 12 საათზე. დაწვრილებითი ცნობანი შეიძლება მიიღოთ ტფილისში ველიამინოვის ქუჩაზე № 18. ტელეფონი № 11. იქვე იყიდება სამგზავრო ბილეთები და საქონელი, ბარგის ჩაბარება და დაზღვევა იქ შეიძლება.

სანავოსნო ამხანაგობა ქავკაზი და „მერკური“

ბაქოდან გადის:

ასტრახანისკენ კვირაობით, ორშაბათობით, სამშაბათობით, ხუთშაბათობით, პარასკევობით და შაბათობით შუადღის 12½ ს.

კრასნოვოდსკში ყოველდღე საღ. 8 საათ.

ასტრაში ხუთშაბათობით საღამოს 6 საათ.

ლენქორანში ორშაბათობით საღ. 6 საათ

ენზელში (პირდაპირი ჩქარი) სამშაბათობითა და პარასკევობით საღამოს 6 საათზე.

კრასნოვოდსკსა, ჩიკიშლიარსა, ასტრაბადსა, მეშედესერეს ხუთშაბათობპთ საღამოს 8 საათზე.

მტკვრისაკენ კვირაობით, სამშაბათობით ხუთშაბათობით და პარასკევობით საღამოს 6 საათზე.

ბაქოში მოდის:

ასტრახანიდან ყოველდღე საღ. 8 საათზე.

კრასნოვოდსკიდან ყოველდღე დილის ს. 45 წ.

ასტარიდან ხუთშაბათობით საღ. 6 საათ.

ლენქორანიდან ხუთშაბ. დილის 8 საათ.

ენზელიდან (პირდაპირი და ჩქარი) პარასკევობითა და ორშაბათობით დილ. 11 ს.

მეშედესერესიდან, ასტრაბადიდან, ჩიკიშლიარიდან და **კრასნოვოდსკიდან** სამშაბათობით დილის 6 ს. 45 წ.

ყოველგვარი ცნობანი, რკინის გზის ბილეთი და პლაცკარტები საქონლის გაგზავნისა თუ დაზღვევის საქმე იკითხეთ **ტფილისში** ერევნის მოედანზე № 3. „**კავკაზი მერკური**“ ტელ. 82.

სამშობიარო თავშესაფარი თუხარელისა,

გოლოვინის პროსპექტისა და გრიბოედოვის ქუჩის ქიმში, № 34, ფეოდოსიის ეკლესიის გასწვრივ. იღებენ ფეხმძიმე და მშობიარე ქალებს დღე და ღამ ყოველ დროს. ცალკე ოთახებიც არის ხელმისაწვდომ ფასებში ყველაზოგადოც. ორ-საწოლიანი ოთახი 2 მან. და მომშობიარეებისათვის 6 მან. არის საზოგადო ოთახში ხელმისაწვდომ ფასში, დღე-ღამე 1 მან. იღებენ დედათა ავადმყოფობით სნეულთა და საბებიოს საქმისათვის. ძიძებსა დ. ოთახლეებს ყოველ დღე, დილის 1—12 ს.-ზე) მოწმებს. თავშესაფარის გამგე ექიმი **მ. გ. მიკირტუმოვი.** 1037.

ექიმ ნავასარდიანის პირველი კერძო საქირურგიული

დაარსებულია 1880 წელს.
(ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ).

ავადმყოფების მიღება ყოველ დ[illegible] გარდა კვირისა.

დ ი ლ ი თ:

„**606**“—**11—12 ს. შეშხაპუ[illegible]**

კონსულტაციურად.

ბ. ა. ნავასარდიანი: 11—12 ს. ქი[illegible] გიული, და ვენერიული (სიფილ.) ავად[illegible]

ბ. გ. აგასარიანი: 1—2 ს. შინაგანი [illegible] შვთა ავადმყ.

კ. მ. ჩიქოვანი: 9½—10 ს. თვალისა[illegible] ნაგანი და ნერვებისა.

ზ. ი. ბაბანასოვი: 10—11 ს. საბებიო[illegible] ლებისა და ბავშვებისა.

ნ. ტ. მულინი: 10—12 ს. ყურისა, ცხვ[illegible] სა და ყელისა.

მ. გ. ავეტისიანცი: 11—12 ს. კანისა[illegible] ფილისი, ვენერ., საშ. და ქირურგ.

გ. ი. გურგენოვი: 12—1 ს. საბებიო[illegible] ლებისა და ბავშვებისა.

ა. ბ. კარაპეტიანცი: 12—1 ს. შინ[illegible] საბავშვო და ყვავილის აცრა.

ექიმი ქალი **ე. ნ. ამბრუმოვა-მელნი** 1—2 ს. საბებიო დ. ქალების ავადმ.

საღამოთი:

მ. გ. ავეტისიანცი: 6—7 საათ.

რჩევა-დარიგება 50 კაპ. ხელმოკლეთა[illegible] უფასოდ, კონსულტაციები და ოპერაც[illegible] მორიგებით.

სამკურნალოს დირექტორი მედიცინის[illegible]
1078 **დოქტორი ბ. ა. ნავასარდიან[illegible]**

ძ. გ ო ტ ო ბ ი

ი ს ყ ი დ ე ბ ა ძველ კვირაცხ[illegible] ლის ქუჩის კუთ[illegible] ში **ორ სართულიანი ახლად ა[illegible] ნებული სახლი,** სარდაფით და [illegible] შაბანდით. ნახვა ამ შენობისა შ[illegible] ლება დილის 10—2 საათამდე და [illegible] ღამოთი 5—7 საათამდე. 6

პეტერბურგის კონსერვატორიან[illegible]
სწავლა-დამთავრებული, თავისუ[illegible] ლი ხელოვანი

ე. გ. ქიქოძისა
აძლევს მუსიკის (როიალ[illegible]
გ ა კ ვ ე თ ი ლ ე ბ ს.

სვიატოპოლკ-მირსკის ქუჩა, № 651.

ვკისრულობ:

1. დაგირავებას და გადაგირავებას [illegible] მამულებისას როგორც ქალაქებში, აგრ[illegible] სოფლებში.
2. უძრავ ქონებათა სყიდვა-გაყიდვას.
3. მადნეულობის გამოკვლევას და ‘ხ[illegible] შავებას.
4. ყოველგვარ არზების და პირობი[illegible] ღალდის შედგენას.
5. ხე-ტყის მასალის მსყიდველის და [illegible] ყიდველის შოვნას. მთხოვნელებს ვიღეა[illegible] ველ დღე გარდა კვირისა და უქმე დღ[illegible] დილის თერთმეტის ნახევრიდან 12 საა[illegible] დე და საღამოთი ექვსიდან 7 ს.-მდე. **ბ[illegible] ქ. ტფილისი, გოლ. პროსპ.,** სახლი **მ[illegible] თაშვილისა,** სახ. ტუმრო „უნივერსალი“, [illegible] ტელეფონი № 499. **იოსებ კირილეს[illegible] რაზმაძე** 1490

ფეხსაცმელები

თ ო მ ა დ. ჯ ა ნ ყ ა რ ა შ ვ ი ლ[illegible]

მაღაზია-სახელოსნოში.

მუხრანის ქ. № 2. ყოველნაირი: საკუთ. და ჰეტერბ. მეხანიკ. ნაწარმოები. 683

გამოსულია და იყიდება

არჩილ ჭორჭაძის

თხზულებანი:

I ტ „ეროვნულ პრობლემის გარშემო“ ფასი „ „ „ 75 კ.
II „ „ჩვენი საზოგადოებრივობა „ „ „ „ „ 80 კ.
III „ „ნაზრევი“ „ „ „ „ „ „ 65 კ.
IV „ წერილები „ცნობის ფურც.“-„მოამბ.“ 1901—1902 წ. „ 85 კ.

ბუშკინის ქუჩაზე, № 9,

იძლევა ქირით

ორი დიდი თვალი მაღაზია

შეიძლება შუაზედაც გაიყოს **ორ დუქნად.**

მაღაზიის ზევით მეორე სართულში

ქირით იძლევა ახლად შეკეთ[illegible] ბული **ნუთი ოთახი,**

კუხნით, წყლით და ყოველივე მოწყობილობით, პირობების შეტყობა მსურველთ შეუძლიანთ იქვე,

ძმ. ძეგველოვეზის თევზის მაღაზიაში.